

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Patologické hráčství

Bakalářská práce

Nikola Šimůnková, DiS.

Katedra Sociální práce
Vedoucí práce: Ing. Mgr. Jan Dočkal, CSc.
Studijní program: Sociální práce B7508
Studijní obor: Sociální a pastorační práce

2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto písemnou práci s názvem Patologické hráčství napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 12. 5. 2017

Nikola Šimůnková, DiS.

ŠIMŮNKOVÁ, Nikola. *Patologické hráčství*. Praha: Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Evangelická teologická fakulta, 2017. Str. 54.

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na problematiku patologického hráčství jako sociálně patologického jevu. Má za cíl získat a shrnout co nejvíce poznatků a informací o patologickém hráčství. Protože patologické hráčství spadá do oblasti sociálně patologických jevů, v mé první kapitole jsem se věnovala základní charakteristice patologického hráčství, jako sociálně patologického jevu. Vymezila jsem také typy sociálně patologických jevů a podstatnou část první kapitoly jsem věnovala teoriím příčin. Další kapitola se věnuje konkrétně patologickému hráčství, jeho obecné definici, druhům hazardních her a možným příčinám patologického hráčství. Ve třetí kapitole popisují, jak může patologické hráčství změnit život samotnému hráči a také jeho blízkému okolí a rodině. Nezapomněla jsem ani na určitou typologii hráčů a stádia rozvoje gamblerství. Ve čtvrté kapitole jsou uvedeny možnosti prevence patologického hráčství, její typologie a ohrožené skupiny. Pátá kapitola se věnuje léčbě patologického hráčství, kde stručně popisují konkrétní léčebné postupy. Pro doplnění všech informací, které jsem z literatury získala, jsem do práce zařadila rozhovor s bývalým patologickým hráčem a také názor odborníka, pana doktora Karla Nešpora, který se věnuje léčbě návykových nemocí.

Klíčová slova

hráč, hazardní hry, patologické hráčství, prevence, léčba, gamblerství, hazard, patologie

Summary

This bachelor thesis is focused on the problem of pathological gambling as a socio-pathological phenomenon. The aim of this work is to gather and sum up information about pathological gambling. First chapter of this work is devoted to the characteristics of pathological gambling as a socio-pathological phenomenon. This chapter also deals with types of socio-pathological phenomena and the causal theory. Next chapter focuses on the definition of pathological gambling, types of games and causes of pathological gambling. Third chapter describes the impact of pathological gambling to the gambler's family and the gambler itself. Gambler typology and phases of pathological gambling are also mentioned. Methods and types of prevention, as well as high-risk groups, are described in fourth chapter. Fifth chapter deals with pathological gambling treatment, including brief description of each treatment method. To supplement the gathered information, interviews with former pathological gambler and dr. Karel Nešpor, addiction treatment specialist, are included in this work.

Key words

player, gambling, pathological gambling, prevention, treatment, gamble, hazard, pathology

Poděkování

Chtěla bych velmi poděkovat panu Ing. Mgr. Janu Dočkalovi, CSc. za to, že vedl mou bakalářskou práci a především za jeho čas a vstřícné jednání.

Dále moc děkuji mému kamarádovi za jeho ochotu a čas, který mi věnoval k uskutečnění rozhovoru o jeho hráčské minulosti.

Nemalé díky patří také panu doktorovi MUDr. Karlu Nešporovi, CSc. za jeho velmi milý přístup a jeho příspěvek do mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	8
1 Patologické hráčství jako sociálně patologický jev	10
1.1 Obecná charakteristika	10
1.2 Teorie příčin sociálních deviací	11
1.3 Typy patologických jevů.....	13
2 Patologické hráčství.....	15
2.1 Definice gamblerství	15
2.2 Druhy hazardních her	16
2.3 Příčiny vzniku patologického hráčství.....	22
3 Patologické hráčství v životě člověka a rodiny	24
3.1 Typologie hráčů	24
3.2 Stádia patologického hráčství	25
3.3 Rizika hazardu.....	27
3.4 Manželství a patologické hráčství.....	28
3.5 Účinky patologického hráčství na manželky, partnerky a děti	29
3.5.1 Manželky, partnerky	29
3.5.2 Děti.....	32
4 Prevence patologického hráčství	33
4.1 Typologie prevence.....	33
4.2 Možnosti prevence	34
4.3 Ohrožené skupiny.....	37
5 Léčba patologického hráčství	39
5.1 Možnosti léčby	39
5.2 Některé léčebné postupy	41
5.3 Stádia procesu uzdravování.....	43

5.3.1	Hráč.....	43
5.3.2	Manželka nebo partnerka patologického hráče	44
6	Rozhovor s bývalým patologickým hráčem	45
7	Názor odborníka	50
8	Závěr	51

Úvod

Již od malička je pro člověka hra brána v pozitivním slova smyslu. Je to něco, co přináší člověku do života radost a uvolnění. Já bych se však v této bakalářské práci chtěla věnovat té oblasti her, které člověku místo radosti a uvolnění přináší do života spíše smutek a zoufalství. Tuto oblast her беру v této době za velmi nebezpečnou a stále více se rozvíjející, což rozhodně nejde brát jako něco pozitivního. Díky stále se rozvíjejícím technologiím, se k hazardu mohou dostat stále mladší a mladší děti, kterým stačí k hraní hazardu jen telefon a připojení k internetu. Nemusí hrát hned o peníze, ale například díky online pokeru, který se dá hrát na spoustě stránek i bez potřeby financí, se v dětství může vypěstovat lehce závislost. Pak už je jen krok k tomu, kdy to v pozdějším věku začne hrát za peníze a v míře, která již není udržitelná.

Já jsem si toto téma vybrala, protože mám osobní zkušenost s hazardním hráčem, kterému závislost na hře obrátila život o 180 stupňů. Jak on sám tvrdí, ze hry se cítí být venku, ale tu pomyslnou nálepku hráče bude mít do konce života. Tento člověk měl však fungující členy rodiny a přítelkyni, kteří ho v těchto těžkých chvílích podpořili a pomohli mu, se ze závislosti dostat. Nejdůležitější však je vždy vůle a ochota samotného hráče nehrát a vydržet.

Cílem mé práce je zjistit co největší množství informací a poznatků o této problematice, především jak člověka gamblersství ovlivňuje v životě rodinném a partnerském a zaměřit se na příčiny, možnosti prevence a léčby. V závěru práce se snažím navrhnout určité možnosti zlepšení situace, hlavně v oblasti prevence.

Vzhledem k mé osobní zkušenosti bych se o tomto tématu chtěla dozvědět více informací a dostat tak ucelený pohled na problém gamblersství. Pro mě je toto téma velmi citlivé a myslím si, že se dotýká mnoha lidí, kteří si třeba nedokážou připustit, že sami jsou patologickými hráči nebo, že s někým takovým sdílejí domácnost. Proto jsem do mé práce v kapitole, kde se věnuji patologickému hráčství a manželství, vložila dotazník, ve kterém najdeme několik otázek, které nám mohou odpovědět na to, zda je náš partner patologický hráč, nebo ne.

Má práce začíná kapitolou, která nahlíží na patologické hráčství jako na sociálně patologický jev. Kromě základních definicí nám také představuje možné teorie příčin, které se týkají všech patologických jevů, do kterých právě gamblersství spadá.

Příčinám patologického hráčství se věnuji hned v další kapitole, kde také podrobně představuji typy hazardních her. Větší prostor jsem věnovala samotnému pokeru, protože na to navazuje můj rozhovor s bývalým patologickým hráčem, kterého právě závislost na této hře dostala na samotné dno.

Jak jsem již zmiňovala výše, podstatnou část mé práce věnuji patologickému hráčství v životě samotného hráče a také jeho blízkého okolí. Toto téma shledávám vzhledem k dnešní době, kdy mezi sebou vidíme spousty rozvedených párů a rozpadlých rodin za velmi závažné a podstatné pro mou práci. Protože rodina je to nejdůležitější co člověk má a pokud o ní díky gamblerství přijde, život se pro něj pak stává mnohem těžším.

Prostor věnuji také prevenci, která je vzhledem k dnešní době plně nástrah a možností velmi důležitá. I přesto, že každý se v konečném důsledku rozhodne sám, co udělá, měl by dostat možnost předložení všech negativních následků a rizik, která mohou v případě závislosti nastat.

Na kapitulu o prevenci navazuje léčba, kde jsem se věnovala jak možnostem, tak stručným popisem některých léčebných metod. Léčba patologického hráčství je mnoha hráči zlehčována. Spousta z nich si totiž myslí, že ji buď nepotřebují a nebo vůbec neví, že se patologické hráčství léčit dá.

V závěru mé práce přikládám rozhovor s mým kamarádem, bývalým patologickým hráčem, který mi odpověděl na otázky, které se týkají všeho, co mě na této závislosti zajímalo. A protože jsem chtěla mít také nějaký odborný názor, poprosila jsem pana doktora Karla Nešpora, který je předním českým psychiatrem a specialistou na léčbu návykových nemocí, aby mi zodpověděl několik mých otázek ohledně patologického hráčství, jeho léčby a také prevence v ČR.

1 Patologické hráčství jako sociálně patologický jev

Protože patologické hráčství spadá do skupiny sociálně patologických jevů, v této kapitole stručně definuji obecné charakteristiky těchto pojmů. Vzhledem k mému cíli práce, se také budu věnovat teoriím příčin sociálně patologických jevů a vymezím jejich základní druhy.

1.1 Obecná charakteristika

Sociální patologie

Každá společnost má své předepsané normy chování, kterými je určováno, co je ve společnosti přijatelné a co není. Sociální patologie má více významů, jedním z nich je ten, že se jedná o konkrétní vědní disciplínu, která je předmětem studia sociologie. Dále nám pojem sociální patologie označuje všechny společensky nežádoucí jevy.

Autorem tohoto pojmu je anglický filozof a sociolog Herbert Spencer, který hledal podobnost mezi biologickým a společenským organismem a také mezi biologickou a společenskou patologií. Společnost byla chápána jako organismus, který je „nemocný“ a který je nutno léčit. Díky jeho přílišnému biologickému přístupu k tomuto pojmu, byl později pojem sociální patologie nahrazen sociální deviací.¹

Sociálně patologické jevy

„Sociálně patologickým jevem se obecně rozumí takové chování jedince, které je charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, chování a jednání, které vede k poškozování zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje a ve svém důsledku pak k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím.“²

¹ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. A KOL. *Sociální patologie*. 1 vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. s. 9.

² POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. TOMKO, A. 3. rozšířené vyd. *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2003. s. 9.

1.2 Teorie příčin sociálních deviací

V průběhu historie se měnily jak sociálně patologické jevy (např. na přelomu 19. a 20. století se jako patologický jev považovala např. homosexualita), tak i teorie, které se těmito jevy zabývaly. Na přelomu 19. a 20. století převládaly teorie jednofaktorové. Tyto teorie vycházely z tvrzení, že sociálně deviantní chování zapříčiňuje pouze jeden rozhodující faktor. Teorie multifaktorové pak přikládaly váhu více faktorům, jak už vyplývá ze samotného názvu.

Biologické teorie

Tyto teorie jsou ze všech nejstarší a dávaly příčinu deviantního chování dědičnosti. To znamená, že pro jedince nebyla podstatná výchova a ani prostředí ve kterém vyrůstal, nýbrž jeho biologická podstata.

Největšího ohlasu ve své době dosáhla italská antropologická škola, kterou reprezentoval Cesar Lombroso. Cesar Lombroso byl italský lékař, který se věnoval identifikaci zločinných typů. Jeho práce „Zločinný člověk“, která analyzovala početný soubor vězňů, vyústila v představu, že existuje určitý typ rodilého zločince. Lombroso tvrdil, že tento zločinný typ má typické fyziologické znaky a nejvíce přikládal váhu tvaru lebky.

Psychologické teorie

Tyto teorie, jak už název napovídá, tvrdí, že rozhodující faktor, který může vyvolávat deviantní chování je lidská psychika. Z psychopatologického hlediska pak můžeme deviaci považovat za „nemoc“, která se musí léčit.

Psychologické teorie se především opírají o učení Sigmunda Freuda. Podle Freuda je život ovládán pudů. Na základně potlačování pudů dochází k deviantnímu chování a člověk je pak deviantní vůči své vlastní přirozenosti. Pokud však pudů potlačovány nejsou, stává se jeho chování deviantní vůči společnosti.

Těmito teoriemi se také zabýval Richard L. Jenkins, který na základě výzkumu tvrdil, že existují tři typy špatně uspořádané struktury psychiky osobnosti.

1. „nesocializovaný agresivní“
2. „socializovaný agresivní“
3. „úzkostný“³

Sociologické teorie

Tyto teorie zdůrazňují určitou souvislost mezi deviantním chováním a společností. Deviace je tedy brána jako produkt patologického sociálního prostředí, v němž jedinec žije.

³ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociální patologie*. 1 vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. s. 14-17.

Nejstarší sociologickou teorií je teorie sociální anomie, která je spojována se jménem Emila Durkheima. Ten se snažil vysvětlit, že negativní jevy mají výhradně sociální příčiny.

Mezi ty novější můžeme zařadit například Etiketizační teorii, která je východiskem směru, který se nazývá symbolický interakcionismus. Tuto teorii nejlépe vysvětlím na příkladu. „*Dítě, které kolem sebe bude neustále slyšet, že z něho nikdy nic nebude, že stejně skončí v kriminále, přijme roli člověka, který je k této dráze předurčen.*“

Zaleží zde tedy na tom, jak lidé vnímají určité chování a jak na něj reagují.

Polyetiologické teorie

Představitelé těchto teorií zdůrazňují kombinaci příčin bio-psycho-sociální povahy při vzniku deviantního chování. Mezi nejznámější představitele patří manželé Glueckovi, kteří jako rozhodující souvislosti viděli věk člověka a počáteční vývoj osobnosti.

Současná věda zdůrazňuje přítomnost endogenních (vnitřních) i exogenních (vnějších) příčin.

1. Endogenní příčiny

Všechny příčiny, které můžeme najít v osobnosti a mohou mít povahu jak biologickou (dané a vrozené faktory), tak i psychologickou (faktory vytvořené v průběhu vývoje osobnosti).

Aby se osvětlilo působení genetických dispozic, dělaly se různé studie. Jednou z nich byla studie dvojčat, ze které vyplynulo, že zhruba 65% jednovaječných dvojčat se v kriminálním jednání neshodovalo. Takže i díky řadě seriózních poznatků, které nyní máme ohledně biologických dispozic a které nelze úplně zavrhnout, můžeme s jistotou říci, že vliv prostředí má o něco větší váhu než genetické vlivy.

Dalším možným faktorem, který by mohl mít vliv na deviantní chování člověka je **syndrom LMD**, který dnes známe pod názvem syndrom hyperaktivity. Dříve bylo uváděno, že hyperaktivita mizí v době dospívání, ale díky novějším poznatkům už víme, že tomu tak není. Tento syndrom má za následek větší impulzivitu, agresivitu a snížené sebehodnocení. Mezi mladistvými trestanými je hyperaktivních zhruba 16-30%.

Dalším genetickým faktorem, který může být podstatný při vzniku deviantního chování, je **snížený intelekt**. Pro člověka se sníženým intelektem je velmi obtížné rozeznat, jaké jednání je a jaké už není v normě. Při testování vězňů bylo zjištěno, že převážně ti, kteří spáchali násilný (většinou sexuálně laděný) trestný čin, měli IQ na hranici, nebo pod hranicí průměrné inteligence.⁴

⁴ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociální patologie*. 1 vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. s. 18- 23.

Můžeme také říci, že i **pohlaví** má určitou roli při konání nějakého patologického jednání. Mužské pohlaví převažuje jak ve věznicích, tak například v případech závislosti na alkoholu, sebevražedného chování nebo bezdomovectví.

2. Exogenní příčiny

Jak jsem již zmínila výše, exogenní příčiny jsou takové příčiny, které člověka ovlivňují zvenku. Jako nejzákladnější a nejpodstatnější skupinu lidí, která se kolem nás pohybuje a může nás ovlivnit je **rodina**. Z rodiny si odnášíme nejvíce vzorců a modelů pro celý náš další život. Rodina je proto nejdůležitějším činitelem, který v případě selhání může vést k deviantnímu chování u potomků. Této skutečnosti se říká „sociální dědičnost“. Ovlivnit může člověka například ekonomická situace v rodině, vztah s rodiči nebo život ve velmi početné rodině.

Dalším důležitým prostředím, které může přispět k deviantnímu chování, je **škola**. V současné době, kdy je na školy a zaměstnance škol vyvíjen velký tlak v plnění nejrůznějších osnov, může být právě to, důvodem k rozvoji deviantní osobnosti člověka. Učitelé například nemusí být dostatečně připraveni na práci s dětmi, které mají individuální zvláštnosti.

Velkou roli při našem rozhodování a chování v období dospívání hrají **party a vrstevnické skupiny**. Především děti, které pocházejí z dysfunkčních rodin, se často přidávají do různých uskupení, ve kterých zkoušejí alkohol nebo drogy. Mnozí jedinci, kteří nemají žádné zázemí v rodině a chtějí patřit do nějaké party, se snadno nechají zlákat k určitému deviantnímu chování.

V současné době je hodně diskutovaný vliv **médií** na člověka a jejich spojitost s deviantním chováním. Není pochyb o tom, že by zde spojitost nebyla. V této době moderní techniky, si dítě může najít na internetu cokoli chce. Například jen v televizi může každý den vidět spousty vražd a násilí. Z amerických zdrojů se můžeme dozvědět, že je to až 10 000 vražd v průběhu 15 let věku dítěte.

Můžeme se dokonce v různé odborné literatuře dozvědět i o tzv. „pondělním syndromu“, který je popisován jako zvýšená agresivita dětí ve školkách. Ta je odůvodňována, jako odreagování agresivity, kterou děti nashromáždily během víkendu z televize.⁵

1.3 Typy patologických jevů

To, jak se člověk ve společnosti chová, můžeme posuzovat podle norem, které jsou dané v určité společnosti.

1. Normokonformní – chování, které je v souladu s normami společnosti

⁵ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociální patologie*. 1 vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. s. 24-28.

2. Nonkonformní – chování, které je nápadné a provokující, ale je společností ještě v rámci mezí tolerováno
3. Deviantní – toto chování je ve společnosti netolerováno a je odchýleno od normy, která je nastavená ve společnosti

V průběhu let se měnily jak normy chování ve společnosti, tak pohled na to, co je a co není považováno za delikventní jednání. V současné době máme určité jevy, které můžeme prohlásit za patologické a jsou to:

1. kriminalita a delikvence;
2. patologické závislosti;
3. sebevražednost;
4. prostituce;
5. syndrom CAN a patologie v rodině;
6. xenofobie a rasismus;
7. agresivita a šikana.

Já si vybrala jako téma své práce patologické hráčství, které spadá do kategorie patologických závislostí.⁶

⁶ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociální patologie*. 1 vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. s. 10-11.

2 Patologické hráčství

V této kapitole a také po zbytek své práce, se budu věnovat konkrétnímu patologickému jevu a to patologickému hráčství. V následujících podkapitolách se budu snažit shrnout základní definice a také druhy hazardních her. Budu se také zabývat typologií hráčů, fázím patologického hráčství a příčinám vzniku závislosti na hazardních hrách.

2.1 Definice gamblerství

„Porucha spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které převládají na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků.“⁷

V Mezinárodní klasifikaci nemocí se patologické hráčství neřadí mezi závislosti, ale mezi „návykové a impulzivní poruchy“. Lidé, kteří touto poruchou trpí, popisují puzení ke hře tak silné, že se to nedá ovládat. Postižení popisují toto puzení silnější v období stresu a zátěže.

Měli bychom rozlišovat patologické hráčství od:

- a) hráčství a sázkařství – lidé svůj zvyk budou pravděpodobně držet na uzdě, jedná se o časté hraní pro vzrušení;
- b) nadměrného hráčství u manických pacientů;
- c) hráčství u sociopatických osobností – tito lidé mají trvale porušené sociální chování, projevují se agresivně a jsou návykovými nemocemi ohroženi více, než běžná populace.⁸

Americká psychiatrická asociace vypracovala diagnostický a statistický manuál, obsahující 10 znaků, které mohou definovat patologického hráče:

1. člověk většinu svého času věnuje myšlenkám na hru – vzpomíná na zážitky s tím spojené, plánuje další hazardní hru a zároveň řeší to, jak si na ni obstarat prostředky;
2. člověk musí zvyšovat obnos peněz, který do hry vkládá, jinak necítí žádoucí vzrušení;
3. pokud se člověk pokusí skončit se hrou, obvykle se cítí podrážděně;
4. jeden den peníze prohraje a druhý den se vrátí je vyhrát zpět;
5. ohrozil kvůli hraní vztahy jak rodinné, tak třeba i pracovní;
6. opakovaně se pokoušel s hrou přestat;
7. půjčuje si od druhých peníze;
8. dopustil se ilegálního činu;

⁷ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 16.

⁸ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 16.

9. lze – rodině, terapeutovi, kolegům i kamarádům, aby nebylo jasné, jak velký a nebo, že vůbec nějaký problém je;
10. pokud se cítí špatně, jde hrát a používá hru jako prostředek, jak uniknout problémům.

Když jsem shrnula těchto 10 charakteristik patologického hráče, je jasné, že ač se patologické hráčství neřadí mezi závislosti, má s ní rozhodně spoustu společných rysů. Ať už čas, který hraní zabírá, tak peníze, které se do hry vkládají nebo odvykací stavy, které člověk prožívá.⁹

„V rodině to začalo doopravdy skřípat. Pamatuji si na jeden den, kdy jsem byl hrát. Samozřejmě to bylo od rána do večera. Všechny peníze, které jsem u sebe měl, jsem přirozeně prohrál. Ze zoufalství jsem si potom odřel tvář o zed' jednoho starého domu. Doma jsem potom řekl, že mě kdosi přepadl a všechno ukradl.“¹⁰

Pokud bych se jen okrajově měla zmínit o rozšířenosti patologického hráčství, rozhodně stojí za zmínku šetření, které bylo provedeno v roce 2012 Národním monitorovacím střediskem pro drogy a drogové závislosti. Toto šetření se zabývalo výskytem rizikového a problémového hráčství v ČR. Výzkumu se účastnilo celkem 2134 osob ve věku od 15 až do 64 let a informace byly zjišťovány dotazníkem PGSI (Problem Gambling Severity Index). Toto šetření mělo ukázat na počet ohrožených ve třech kategoriích. První kategorie představovala nízké riziko ohrožení, druhá střední riziko ohrožení a třetí vysoké riziko ohrožení. Po přepočtu procent na počet obyvatel výsledky ukázaly, že podle tohoto šetření bylo v roce 2012 v nízkém ohrožení 196 200 obyvatel, ve středním ohrožení 126 100 obyvatel a ve vysokém ohrožení 42 000 obyvatel. Ve všech třech skupinách převyšovali muži nad ženami.¹¹

2.2 Druhy hazardních her

Výherní hrací automaty

Nejrozšířenější možností hazardu je v ČR hraní tzv. „výherních hracích automatů“, které se u nás objevily až po roce 1989. Označení výherní automaty je samozřejmě dost zavádějící. Ne, že by snad nebyla možnost občas něco vyhrát, ale tyto automaty jsou samozřejmě naprogramovány tak, aby majiteli zajistily potřebné finance na jejich provozování. V roce 2005 byl podíl z celkového objemu vsazených peněz, 55% právě do hracích automatů. Velmi alarmující informací je, že další rok to už bylo o 5,3% více. Pro lepší představu, je to z celkového počtu více jak 98 miliard vsazených korun, téměř

⁹ NEŠPOR, K a kol. *Jak překonat hazard*. 1. vyd. Praha: Portál., 2011. s. 14-15.

¹⁰KOHOUT, P. *Jsem hazardní hráč: aneb zpověď' gamblera*. 1 vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s.r.o., 2000. s. 26.

¹¹PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 63.

53 miliard, které zmizely právě ve stále hladových otvorech hracích automatů. Během let 2008-2013 narostl počet automatů v ČR o více než 30%. Nový zákon o hazardu, který vyšel v platnost 1. 1. 2017, přinesl nová omezení, která by měla snížit problém s hazardním hráčstvím. Například už žádné výherní automaty v běžných restauracích nebo na benzinových pumpách.

Technické hry

Takzvané technické hry jsou zvláštní skupinou výherních herních přístrojů. Pod pojmem technické hry se skrývají hlavně elektromechanické rulety, elektromechanické kostky, online video-loterijní terminály a sázkové hry po telefonu. V roce 2006 byl objem vsazených peněz do této formy hazardu téměř 15 miliard.¹²

Kasina

Kasina jsou místa, kde si mohou osoby starší 18 let zahrát nejrůznější hazardní hry. Kasina navštěvují spíše mladší osoby nebo starší osoby, které jsou ekonomicky silnější. Nejčastější hrou, která se dá v kasinu provozovat, je ruleta.

Zajímavé je, že pokud jedinec zkusí tento druh zábavy a v jeho počátcích okusí výraznou prohru, nikdy už se nemusí vrátit a hrát znovu, může být tzv. okamžitě vyléčen. Zároveň však může velká náhodná výhra člověka motivovat k dalšímu hraní a vytvářet tak základ patologického hráčství.¹³

V roce 2015 schválili pražští zastupitelé novelu, platnou od 1. 1. roku 2016, která zrušila zhruba 212 heren na území Prahy. V provozu zůstalo asi 101 kasin, které mají svou recepci, kde se musí host zaregistrovat a prokázat se občanským průkazem.¹⁴

Kurzové sázení

Tento způsob sázení, který v posledních letech zaznamenal velký rozvoj, je velmi rozsáhlý. Lidé mohou sázet například na sportovní zápasy, koňské dostihy, ale i třeba na výsledky voleb a to buď prostřednictvím sázkových kanceláří nebo na online serverech, které jsou k tomu určeny. Velký boom zaznamenává již delší dobu sázení online po internetu nebo sázení prostřednictvím chytrých telefonů, kdy člověk může sázet na cokoli chce a daného zápasu/závodu se fyzicky nemusí vůbec účastnit. V současné době je opravdu možné, vsadit si na jakoukoliv událost i v samotném zápase.

¹² PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 52-53.

¹³ PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 53-54.

¹⁴ *Novela ruší všechny herny v Praze* [online]. [cit. 2017-15-03]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1626040-novela-rusi-vsechny-herny-v-praze-podivejte-se-na-101-kasin-kttera-zustanou>

Například u tenisového utkání si mohu vsadit nejen na výsledek celého zápasu, ale třeba také na vítěze každého míčku. Během jednoho zápasu si tak mohu vsadit několik tiketů.

Sázkové společnosti navíc umisťují své pobočky do míst, jako jsou například sportovní bary, kde se seskupuje větší množství lidí, kteří sledují sportovní utkání. Zde nastává velká šance, že člověk, který je navíc podpořený alkoholem, se nechá k sázení vyburcovat a je ochoten investovat i více peněz.¹⁵

V roce 2015 bylo vsazeno, ať už prostřednictvím kurzovních lístků nebo v prostředí online sázení téměř 44 miliard. Velmi rychle také přibývá pacientů, kteří se dostávají do psychiatrických léčeben právě s problémem závislosti na kurzových sázkách. Příkladem může být, že v roce 2013 jich byla desetina, v roce 2015 už každý pátý.¹⁶

Karetní hry

Karetní hry jsou v ČR velmi oblíbenou hrou, u které se může sejít celá rodina a pobavit se u ní. Pokud však hraní karet přejde do takového stádia, kdy již člověku nepřináší potěšení a má na něj spíše devastační dopad, potom se jedná o patologické hráčství. Jedním z negativních aspektů karetního hráčství je alkohol, který je s hraním karet většinou spojený. Karty se často hrají v hospodách, většinou v zakouřeném prostředí, takže dalším negativním aspektem je možné zhoršení zdraví. Alkohol navíc posiluje sebevědomí a člověk má pak tendenci sázet víc. Mezi hazardními hráči karet existuje takové nepsané pravidlo, že se dluhy musí splácet. Z minulosti jsou známy případy, kdy kvůli těmto dluhům, dlužník spáchal sebevraždu.¹⁷

Loterie

*„V Superjackpotu Sportky je 178 500 000. Vsad'te si svoje čísla a užijte si radost z výhry“.*¹⁸

To hlásá titulek internetových stránek naší nejznámější sázkové společnosti, která má pod záštitou například loterijní hru s názvem Sportka, kterou jistě zná většina z nás. Tento druh sázení má u nás velkou tradici. Lidé si zajdou zaškrtnat pár náhodných čísel a čekají, jestli se z nich stanou milionáři. Občas nám televizní nebo novinové titulky hlásají, že Pan X z Libereckého kraje vyhrál Eurojackpot, tak proč bych to příště nemohl být zrovna já? Možností, jak sázet, je v současnosti velmi mnoho. Například „Euromilióny“, „Eurojackpot“ nebo „Šťastných deset“.

¹⁵ PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 54,55.

¹⁶ Hazardní byznys roste. Automaty mizí, nahrazují je nebezpečné online sázky [online]. [cit. 2017-16-03]. Dostupné z: <https://interaktivni.rozhlas.cz/hazard/>.

¹⁷ PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 56,57.

¹⁸ *Sazka* [online]. [cit. 2017-16-03]. Dostupné z: <https://www.sazka.cz/>.

Člověku stačí, aby zašel do nejbližší trafiky, tam koupil sázkový tiket, neboli sázenku, podle druhu hry zaškrtnal určitý počet čísel a pak už jen doufal, že se na něj konečně obrátí štěstí.

Nutno říci, že většině sázkařů se nikdy peníze vložené do loterie nevrátí. Zvláště pak pro sociálně slabší jedince/rodiny, může být takové časté sázení velkým problémem.¹⁹

Bingo

Tato hra se již v ČR netěší takové oblibě jako dřív. V roce 1995 bylo do této hry vsazeno kolem 1 miliardy korun, v roce 2006 to bylo už „jen“ 152,2 milionu korun.

Tento pokles se odrazil také na počtu provozovatelů Bingu a v roce 2006 byly v ČR pouze dva.

Skořápký

Tento druh hazardu se v ČR moc neobjevuje, ale dříve byl velmi populární. Ještě já si pamatuji, když jsme „skořápkáře“ vídávali při nedělním nákupu na vesnické burze, kde měli své vyhraněné místečko a lákali lidi na velkou a snadnou výhru. Princip byl jednoduchý, stačilo uhádnout, pod kterým kalíškem, tedy skořápkou se skrývá kámen. „Skořápkář“ obratně přehazoval kámen z jednoho kalíšku do druhého a spoluhráč se marně snažil sledovat a uhádnout, kde kámen je. Fintou „skořápkářů“ bylo, že většinou kámen nebyl ani pod jedním kalíškem, takže v podstatě nebyla šance výhry. Tento druh sázení se v ČR již skoro nevyskytuje, protože již není moc míst, kde by se to legálně provozovat dalo.²⁰

Hazard online

O hazardu online jsem se již trochu zmiňovala výše. Ráda bych to ale zařadila jako samostatnou kategorii, protože je tento online trend posledních pár let na velkém vzestupu. Ve virtuálním světě si můžete zahrát téměř všechny druhy hazardních her – karty, bingo, ruletu nebo si vsadit na sportovní zápas. Pro hráče je lákavé to, že mohou hrát z prostředí domova, anonymně a bez toho, aby ho někdo u hraní sledoval.²¹

Nový loterijní zákon upravil některé podmínky a od 1. 1. 2017 je povinná registrace hráčů u všech druhů hazardních online her. Loterijní zákon také upravil podmínky pro provozování online kasin a heren, takže všichni známí provozovatelé, jako například PokerStars nebo největší sázková společnost na světě Paddy Power Betfair buď museli požádat ministerstvo financí o licenci na provozování činnosti a nebo na českém trhu definitivně skončili. Do té

¹⁹ PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Pkzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 57,58.

²⁰ PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Pkzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 59.

²¹ PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Pkzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 61.

doby, než těmto provozovatelům bude udělena licence, musel být všem českým hráčům zamezen přístup, zahrát si nějakou hazardní hru na jejich stránkách.²² V současné době, již mají licenci například kasino Fortuna casino nebo server PokerStars.²³

Poker

Z více důvodů dávám poker do samostatné kategorie. Myslím si, že v současné době je to jedna z opravdu obrovských hrozeb hazardního hráčství. Také bych chtěla s touto hrou seznámit čtenáře blíže, protože budu mít v závěru své práce rozhovor s mladým mužem, který se právě do pasti pokeru dostal.

Poker je hra pro 2 až 10 hráčů a jeho základní podoba je „draw poker“, od kterého se odvíjí další pokerové varianty, jako nejznámější „Texas Hold'em Poker“. Poker je oblíbenou hrou již dlouhou dobu a mnozí si ji spojují s historií „divokého západu“. V této době je poker velmi oblíbenou karetní hrou a po celém světě jsou uspořádávány turnaje, kterých se zúčastňuje velké množství lidí a hraje se o opravdu velké peníze. Do hlavního a nejznámějšího turnaje, který se hraje v samotné kolébce hazardu v Las Vegas, se v loňském roce zaregistrovalo 107.833 hráčů. Ti úspěšní si mezi sebe rozdělili 221.211.336 dolarů.

Rozvojem internetových heren, ve kterých si hráči mohou, za výrazně nižší cenu vyhrát vstupenku do tohoto turnaje, za kterou by jinak dali 10.000 dolarů, se samozřejmě i zvyšuje počet prohraných peněz a počet potencionálních patologických hráčů. Poker se stal velmi oblíbeným mezi mladou generací, hlavně mezi studenty. Je to velmi zajímavá hra, která není založena jen na náhodě, ale pokud chce člověk vyhrávat, musí umět hru hrát, dobře se rozhodovat, musí riskovat a být velmi ostražitý. Hraní pokeru vyžaduje, aby člověk disponoval určitými znalostmi a dovednostmi. Někteří hráči pokeru se ani nechtějí řadit mezi hazardní hráče a nebo se nad ně nadřazují, protože jejich výhra a prohra je závislá z velké části také na jejich hracím umu a ne jen na předvolbě hracího automatu.

Mezi pokerovými hráči se také můžeme setkat s názorem, že je velmi těžké rozlišit, kde je hranice mezi gamblerským a využíváním pokeru jako hlavního zdroje příjmů.

Pokud někdo hraje poker na profesionální úrovni, tráví hraním několik hodin denně, většinou hraje i dlouho do noci a do hry vkládá opravdu velké finanční prostředky. Skuteční profesionální hráči mají určitý způsob

²² *Na sport si už vsadíte jen za občanku. Zákon zpřísňuje pravidla, anonymní sázky skončí* [online]. [cit. 2017-17-03]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/na-sport-si-vsadite-za-obcanku-anonymni-sazky-skonci-za-rok/r~82c37250d0f711e6b2390025900fea04/>

²³ *Legální online pokerové herny v Česku 2017* [online]. [cit. 2017-17-03]. Dostupné z: http://www.pokerarena.cz/rubriky/zaklady-pokeru/legislativa/legalni-online-pokerove-herny-v-cesku-2017_11641.html

hospodaření s penězi, který se nazývá „bankroll management“, což zjednodušeně znamená, že mají určitý obnos peněz, který koluje mezi výhrami a prohrami a je určen pouze k hraní pokeru. Pokud se chce profesionální hráč odlišit od gamblera, je zvládnutí tohoto managementu základ. Hráč si tak podle aktuální výše prostředků vybírá i takové turnaje, aby povinný vklad nepřevýšil určitou část jeho prostředků.²⁴

Poker je velmi oblíbený i na sledování v televizi. Turnaje se vysílají živě a diváci mohou vidět přímo, jaké karty hráč má nebo jak se tváří. Díky velké sledovanosti se zvýšil zájem o tuto hru a dokonce fungují přímo televizní stanice, kde poker běží nepřetržitě, např. Poker Channel, Poker sky, Poker TV).

Poker se může hrát buď jako živý turnaj nebo po internetu v online hernách. Online svět je v oblasti pokeru velmi bohatý. Poker si můžete zahrát jak za peníze opravdové, tak třeba i za peníze pouze virtuální. Zlom v online pokerovém světě se stal 1. 1. 2017, kdy začal platit loterijní zákon. Díky podmínkám, které na společnosti provozující online herny zákon kladl, se spousta společností buď z ČR úplně stáhla a nebo požádaly znovu o licenci. Jak jsem zmiňovala výše, nejznámější server PokerStars již licenci dostal.

Hráči pokeru považují jako výhodu živé hry možnost, porovnávat reakce ostatních protihráčů. Proto je velmi důležité ovládat neverbální komunikaci, jak ze strany mé, tak z hlediska pozorování spoluhráče. Velmi známý i mezi běžnou populací je pojem „poker face“, což značí neutrální, nic neříkající pohled. Někdy však může být brána nutnost fyzické přítomnosti u turnaje i určitou nevýhodou. Jedním důvodem je například to, že člověk může být přítomen jen na jednom turnaji, kdežto když hraje online, může mít pokerových stolů otevřeno kolik chce. Nevýhodu živého pokeru mohou sledovat ti hráči, kteří neumí své emoce držet na uzdě a hodně prozradí svou neverbální komunikací.

Pokud chci hrát poker online, stačí mi k tomu funkční PC nebo telefon, kde mám internet. Jendou z výhod je právě možnost, hrát kolik turnajů chci. Vše závisí jen na finančních prostředcích. Další velkou výhodou je to, že vstupní poplatky nejsou tak velké, jako při živých turnajích. V neposlední řadě musím také zmínit tu výhodu, že si člověk může nastavit finanční limit, který do hry denně vloží

Jako velkou nevýhodu online pokeru vidím to, že člověk žije ve virtuální realitě, kdy tráví většinu času u počítače a neví co se děje kolem něj. Nemá potřebu scházet se s přáteli a může se tak velmi snadno sociálně izolovat.²⁵

²⁴ PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Pkzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 64-67.

²⁵ PRUNNER, P. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Pkzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 67-71.

2.3 Příčiny vzniku patologického hráčství

Příčiny vzniku patologického hráčství můžeme rozdělit do tří kategorií. První kategorií jsou biologické faktory, druhou kategorií jsou psychologické faktory a třetí kategorií jsou sociální faktory.

1. Biologické faktory

O možnosti biologických předpokladů jsem se již zmiňovala v kapitole teorií příčin vzniku závislostí. Jedná se tedy o možné predispozice, které zvyšují pravděpodobnost vzniku patologického hráčství. Z dostupných informací můžeme říct, že patologické hráčství se vyskytuje více u mužů, než u žen. Často jde o bývalé sportovce a muže, kteří jsou průbojní a energičtí. Z hlediska medicínských studií možnou příčinu můžeme najít v nedostatečné funkci centra blaženosti a nebo v nižší aktivitě serotoninového systému a nedostatku hormonu štěstí v mozku.

2. Psychologické faktory

Z pohledu psychologie nemůžeme tvrdit, že existuje konkrétní typ osobnosti, který by měl vztah k patologickému hráčství. Můžeme však říci, že existují osobnosti s vyššími predispozicemi, které zvyšují pravděpodobnost, že se hráči stanou. Jsou to například osoby, které nemají emoční stabilitu, jsou psychicky labilnější s nedostatečnou odolností proti stresu. Dále to mohou být lidé, kteří mají nedisciplinovaný postoj k životu a podceňují rizika. Častý je také výskyt u osob, které mají poruchu osobnosti. Ohroženější jsou také lidé s depresi, s nezvládnutou impulzivitou a sníženou schopností sebekontroly. Můžeme také říct, že IQ patologických hráčů je často nadprůměrné a v jejich osobních anamnézách je častý výskyt citové deprivace a psychologických traumat. Toto jsou ale jen možné psychologické příčiny, patologickému hráčství může propadnout kdokoliv a musíme ho brát v potaz, jako možné riziko v životě v moderní společnosti.

3. Sociální faktory

Velmi významným faktorem je dostupnost hazardních her a také motivující reklamy v masmédiích. Nejrozšířenějším hazardem jsou výherní automaty, které jsou dostupné na mnoha místech, což může podněcovat ke hře.

Velkou úlohu hraje také rodina a nedostatečná výchova. U dětí, které byly zanedbávané rodiči a neměly dostatek lásky a pozornosti je větší pravděpodobnost vzniku patologické aktivity, než u dětí ostatních. Velkou skupinou jsou také děti, které žily ve velmi ochránářském prostředí. V pozdějším věku pak odejdou studovat do jiného města, kde jsou na internátě, nebo odejdou na vysokou školu a nezvládnou svou svobodu.

Velkou úlohu hrají samozřejmě také vrstevníci. Hodně patologických hráčů bylo motivováno k hraní přáteli, většinou začali hrát v partě lidí a postupně se osamostatňovali.²⁶

²⁶ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociální patologie*. 1 vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. S. 156, 157.

3 Patologické hráčství v životě člověka a rodiny

Tato kapitola je pro mou práci zásadní. Patologické hráčství může ovlivnit celou rodinu hráče, pokud nějakou má. To pak může vést k dalším problémům v rodině a v těch horších případech, může dojít až k jejímu rozpadu. V této kapitole popíši, jaké dopady má gamblerství na samotného hráče a také na jeho nejbližší okolí.

3.1 Typologie hráčů

Chvíla (1996) sestavil na základě analýzy jednotlivých položek diagnostického manuálu DSM IV. typologii hráčů, se kterou bych čtenáře chtěla seznámit. Tato typologie je také důležitá pro sestavení terapeutického plánu.

Typ A

Charakteristickým rysem je potřeba a snaha si hru zopakovat, dát do hry další peníze a znovu prožít hráčskou zkušenost. Je zde možnost, že pokud bude potřebovat další peníze na hru a nebude je mít, nezastaví se ani před nezákonným jednáním. Tento typ je sociálně narušen a jeho osobnostními rysy jsou nezdrženlivost a sociální maladaptace.

Typ B

Tento typ je charakteristický tím, že se k problému nedokáže přiznat. Hru bere jako útěk z reality, ve které si připadá nedostatečným. Trpí úzkostmi a pocity viny.

Problém se snaží všemožně zakrýt a předpokládá pomoc od okolí a také převzetí zodpovědnosti za jeho problém. Tento typ je nejistý ve svém sebehodnocení a inklinuje k neurotickému řešení problémů.

Typ C

Tento typ je charakteristický neschopností kontrolovat hru. Když si představí, že by měl ukončit hru, tak je podrážděný a hru považuje za svou potřebu. Nepřipouští si ani žádný sociální dopad nebo ztrátu sociálního statutu. Tento typ má výrazné toxikomanické dispozice a kompulzivní řešení situací.²⁷

²⁷ MÜHLPACHR, P. *Sociopatologie*. 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 92.

3.2 Stádia patologického hráčství

1. Stádium výher

Patologické hráčství může začít velmi nenápadně, tak jako spousta dalších závislostí. Člověk hraje jen občas, někdy něco vyhraje, jindy zase něco málo prohraje, ale největší zlom přijde při první velké výhře. Člověk chce najednou víc a víc a už mu nestačí to málo, co vyhrál jindy. Je velmi optimistický, protože má radost z výhry, a proto hraje častěji a častěji a dává do hry stále více peněz. Může se i mezi ostatními chlubit, že vyhrál, ale nemusí to být pravda.²⁸

„Je léto, Rozhodl jsem se zajít si do jedné hospůdky na pivo. Bohužel jsem vlezl zrovna do té, kde byly nainstalovány čtyři automaty. Nejdřív mě nenapadlo, že bych si mohl zahrát. To až po vypití dvou piv. Zadíval jsem se na mladíky, kteří sedí u jednoho automatu a zrovna se radovali z výhry. To mě povzbudilo ještě víc a bylo rozhodnuto. Po chvílce koukání na „jednorukého banditu“ házím svých prvních dvacet korun do otvoru. Mačkám poprvé „čudlíky“, které dávají do pohybu válce. Protože jsem nikdy předtím nehrál, chvíli mi trvá, než pochopím systém. Ve chvíli, kdy už mi na displeji svítilo posledních pět korun, nastaví se válce tak, že vyhrávám tři sta korun. Chvíli hraji ještě dále, ale automat mi však už nic nedává. Rozhoduji se, že vyberu dvě stě korun, které tam zbyly. Zaplatím útratu a celý šťastný utíkám domů.

Při otevření dveří mě vítá má tehdejší manželka a já jí říkám s blaženým úsměvem „Představ si, za dvacet korun jsem vyhrál dvě stě korun“.

A už jí rovnám peníze na stůl v obýváku. To víte, peněz jsme neměli nazbyt a tak bylo vidět, že má radost. Proto ani neprotestovala, když jsem si vzal z této výhry padesátku a rozběhl se do stejné hospůdky, ke stejnému automatu, který nám udělal před půl hodinou takovou radost. Co říct na závěr? Padesát korun jsem samozřejmě prohrál, ale moje kariéra hazardního hráče začala.“²⁹

2. Stádium prohrávání

V této fázi je už většinou člověk patologickým hráčem. Jeho myšlení už se točí jen kolem hraní a již nedokáže přestat. Po několikáté prohře se alespoň snaží, hru regulovat. Hra je často financována z půjček.

Začíná se naprosto měnit chování člověka, jak v práci, tak i ke členům rodiny a kamarádům. Chová se bezohledně, půjčuje si peníze, které nesplácí a snaží se hraní přede všemi skrývat. Má problémy v práci, protože už nemá tolik energie a myšlenek na to pracovat tak, jako dopsud. V hlavě má už jen hru a nebo věci, které se s ní pojí. Začínají se také objevovat velké problémy v rodině, které nevěnuje žádný čas a z hraní a problémů, které jsou s tím

²⁸ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 12.

²⁹ KOHOUT, P. *Jsem hazardní hráč: aneb zpověď' gamblera*. 1 vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s.r.o., 2000. s. 16.

spojené, je neklidný, nepříjemný a podrážděný. Pokud již nemá možnost si od nikoho půjčit peníze, může se snažit je získat nezákonným způsobem.³⁰

„Automaty mě stále víc strhávaly ke dnu. Díky tomu, jsem dělal věci, které bych za normálních okolností nikdy neudělal. Jednou z těch věcí bylo to, že jsem se rozhodl hrát v hudební skupině Aral. Tuto kapelu jsem zakládal v roce 1985 spolu se svým bratrem a kamarádem. Hrál jsem s Aralem až do roku 1994, vlastně do doby, kdy byl můj život narušen závislostí. K tomu, aby mohl člověk závislý na hracích automatech svou potřebu uspokojit, potřebuje nutně finanční prostředky – tedy peníze. Když je nemá, začne přemýšlet, jak a kde by je sehnal. Já je neměl a tak jsem udělal věc, kterou bych už nikdy neudělal. A ta věc byla, že jsem se rozhodl skončit v Aralu. Proč? Logicky proto, abych mohl prodat svojí basketaru a tím získal potřebné finance k provozování hry! Tak se také stalo. Svůj milovaný nástroj jsem prodal asi za dva a půl tisíce korun, které jsem vlastně potom obratem ruky prohrál na automatech.“³¹

3. Stádium zoufalství

Poslední stádium, do kterého se hráč může, ale samozřejmě nemusí dostat, je stádium, kdy je pověst hráče již velmi poškozena. Hráč se již velmi odcizil od rodiny, může probíhat již nějaké soudní řízení a tresty. Je velmi osamělý a odříznutý od přátel, kteří mu již přestali důvěřovat, protože spouště z nich dluží peníze, které nesplácí. Svůj čas tráví buď hrou a nebo myšlenkami na ni. Zároveň, má stále fantazie o tom, jak vyhraje a všechny jeho problémy se vyřeší. Jenže nevyhrává a propadá se do depresí a beznaděje. Svůj stav si velmi vyčítá, ale nemá konkrétní kroky k nápravě. Ve většině případů se rozpadají rodiny a někteří hráči už za sebou mají pokus o sebevraždu a nebo o tom uvažují. Jsou čím dál nešťastnější.³²

„Doba šla dál a moje trápení už nešlo dál snášet. Výčitky svědomí, rodinné zázemí žádné, dluhy, lhaní a přetvařování, prostě všechno to nejhorší, co s sebou přináší život hazardního hráče, to vše mě ubíjelo stále víc. Byl jsem už na konci se silami, nevěděl jsem, jak dál. A tak mě napadla myšlenka odejít z tohoto světa. Nejdříve jsem si s touto myšlenkou jakoby pohrával. Ale čím víc jsem o tom přemýšlel, tím víc jsem se na tuto chvíli připravoval. Nejhorší na tom však bylo, že jsem neměl ani strach. Bral jsem to jako vysvobození.“³³

³⁰ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 12.

³¹ KOHOUT, P. *Jsem hazardní hráč: aneb zpověď' gamblera*. 1 vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s.r.o., 2000. s. 20.

³² NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 12.

³³ KOHOUT, P. *Jsem hazardní hráč: aneb zpověď' gamblera*. 1 vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s.r.o., 2000. s. 28.

3.3 Rizika hazardu

1. Pro hráče

a. Zdravotní rizika

Člověku se při hraní zvyšuje tep, což je způsobené tím, že hraje o peníze a mnohdy o ty, které má půjčené nebo jsou určené k jiným potřebám (například k zaplacení nájmu). Takže velkým rizikem patologického hráčství jsou nemoci související se stresem, jako například vysoký tlak.

Dalšími zdravotními riziky jsou rovněž nemoci pohybového ústrojí, například z dlouhého sezení u výherního automatu nebo počítače.

Pro páteř je velmi riziková kombinace dlouhého sezení a stresu, mohou vznikat rizika i pro kardiovaskulární systém nebo trávicí ústrojí.

b. Duševní rizika

Tyto rizika bývají mnohdy vážnější, než ty zdravotní. Sem patří například deprese, poruchy spánku, úzkosti, osamělost či sebevražedné myšlenky.

c. Společenská rizika

Mezi rizika sociálního charakteru patří například sociální vyloučení, nezaměstnanost, chudoba, bezdomovectví nebo vyšší riziko uvěznění.

2. Pro rodiny

Je jasné, že tento problém může mít pro rodinu nebo pro partnery velmi negativní důsledky. Velmi často dochází k dysfunkci rodin, odcizení jejich členů a někdy také k násilí. Dluhy mohou přivést rodinu do špatné finanční situace, mnohdy až k úplné hmotné nouzi. Často děti trpí pocity viny za chování rodičů, jsou deprivovány a citově velmi strádají. U příbuzných patologického hráče se často objevují deprese, úzkosti a tíhnou k užívání drog a alkoholu. Také se u nich mohou objevit následkem dlouhodobého stresu i psychosomatická onemocnění, jako bolesti hlavy a pohybového ústrojí nebo onemocnění trávicího ústrojí. Kvůli studu se manželky gamblerů často izolují od okolí a může se kvůli tomu velmi zhoršit jejich duševní stav.

Problémy však nemusí trpět jen rodinní příslušníci. Uvádí se, že tento problém zhorší kvalitu života dalším 10-15 lidem, mohou to být například přátelé nebo kolegové.

3. Pro děti a dospívající

Velmi negativní důsledky a dramatičtější průběh mají návykové nemoci v dětství a dospívání. Patologické hráčství se v tomto věku rozvíjí mnohem rychleji, než v pozdějších letech. K problémům u dětí a dospívajících dochází hlavně v rámci školy, kdy později dochází k nízkému vzdělání a horšímu uplatnění na trhu práce. Hazard může také souviset s užíváním alkoholu a drog.

Se sháněním peněz na hazard jsou také spojeny činnosti, které nejsou zákonem povolené. Problémy pak jsou v oblasti rodinné, kde děti lžou, mohou rodičům krást peníze a ti jim následně nedůvěřují.

4. Pro zaměstnavatele

Je zřejmé, že člověk, který je myšlenkami u hry, má osobní problémy a je nevyspalý, nebude v práci podávat takové výkony, které by měl. Tento člověk je méně produktivní a častěji chybuje. Jak jsem již zmiňovala výše, gambleři bývají také častěji nemocní (někdy také jen nemoc předstírají, aby mohli hrát). Pokud gambler pracuje s penězi, je zde velké riziko krádeží a zpronevěry. Na pracovišti může také například docházet ke zneužívání služebního telefonu a internetu k hazardu.

5. Pro širší společnost

Společnost musí vynaložit velké náklady například na zdravotní péči nebo do sociální sféry. Nižší produktivita práce pro stát znamená i nižší daňové odvody. Společnost je ohrožována různými organizovanými zločiny, jako je praní špinavých peněz, vydírání, lichvy a násilné střety. Vlivem hazardu vzniká ve společnosti také ekonomicky nestabilní prostředí, kde se objevují nespłitelné dluhy.³⁴

3.4 Manželství a patologické hráčství

Jestliže žije patologický hráč ve společném soužití s partnerkou a dětmi, ovlivní tento problém obvykle celou rodinu. Americká organizace Gamblers Anonymous vytvořila dotazník, který by měl jednomu z partnerů pomoci odpovědět na otázku, zda je jeho partner patologický hráč, nebo ne. Protože častějším případem je muž jako patologický hráč, bude tento dotazník směřovaný na manželky. Dotazník však mohou použít i manželé/partneři patologických hráček.

1. Někdo na Vás často vymáhá účty?
2. Je někdy partner na dlouhou dobu mimo domov a není schopný Vám vysvětlit, kde byl?
3. Hrál někdy partner hazardní hru, když měl zrovna pracovat?
4. Máte často pocit, že ohledně peněz se mu nedá věřit?
5. Již několikrát Vám partner sliboval, že přestane s hazardem, abyste mu dala další a další šance, ale nikdy to nedodržel?
6. Když partner v hazardu prohrál peníze, vracel se zpět kvůli tomu, aby je vyhrál zpět? Nebo naopak, aby vyhrál víc peněz?
7. Hrál někdy déle, než měl v úmyslu a prohrál všechny peníze, které měl?

³⁴ NEŠPOR, K a kol. *Jak překonat hazard*. 1. vyd. Praha: Portál., 2011. s. 19 - 22.

8. Hrál někdy partner hazardní hru za účelem vyřešení finančních problémů, nebo nerealisticky čekal, že by mohl výhrou zahrnout rodinu bohatstvím?
9. Půjčoval si kvůli hře peníze?
10. Dopustil se někdy nezákonného jednání, aby financoval hazardní hru?
11. Nastala někdy situace, že jste musela schovávat finance pro rodinu, abyste měla na jídlo a ošacení?
12. Když je příležitost, prohledáváte mu věci nebo pátráte, co dělá?
13. Ukrývá si partner pro sebe peníze?
14. Zpozorovala jste u partnera nějaké změny v povaze s tím, jak se zvyšovala frekvence jeho hraní?
15. Lhal několikrát partner, aby zakryl, nebo popřel hazardní hru?
16. Vyvolává ve Vás partner pocit viny, z důvodu, aby na Vás přenesl svou zodpovědnost za hraní?
17. Snažíte se přebrat vládu nad partnerovým životem a předvídat jeho nálady?
18. Byl někdy partner kvůli hře naštvaný nebo depresivní, někdy až na hranici sebevraždy?
19. Vyhrožovala jste někdy kvůli hazardu rozvodem?
20. Máte pocit, že Váš život s ním není spokojený a připomíná spíše noční můru?

Pokud si žena odpoví na více než 6 otázek kladně, patrně žije s patologickým hráčem.³⁵

3.5 Účinky patologického hráčství na manželky, partnerky a děti

Stejně jako jsou stádia patologického hráčství, kdy si hráč prochází určitými fázemi prohlubování závislosti, prochází také partnerky určitým vývojem, protože život s patologickým hráčem bývá často velmi těžký. Jak jsem zmiňovala výše, muži jsou častějšími patologickými hráči, budu proto opět stádia směřovat k ženám, jako partnerkám, nebo manželkám.

3.5.1 Manželky, partnerky

1. Stádium popírání

Partnerka ví, že partner hraje hazardní hry. Občas se naskytnou malé problémy ohledně hraní, ale žena si je nechává pro sebe. Hraní partnera přijímá a někdy dokonce sama o hře uvažuje. Žena muže omlouvá i přesto, že se vykytují určité nevysvětlitelné finanční krize a muž neplatí své účty. Muž ženu poměrně snadno umluví a ta omluvy přijímá.

³⁵ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 61.

2. Stádium stresu

V životě partnerů se objevují hádky, žena se cítí více odmítána a hráč tráví s rodinou stále méně času. Žena začne na partnera vznášet požadavky a také se pokouší jeho hraní regulovat. Platí za partnera dluhy a účty. Cítí se velmi osamělá a dokonce se může vyhýbat přátelům nebo dětem, aby s nimi nemusela mluvit o svých problémech.

3. Stádium vyčerpání

Žena může mít tělesné potíže a klesá schopnost aktivně jednat. Je velmi zmatená a objevují se u ní stavy naštvanosti a někdy dokonce pochybuje o svém duševním zdraví. Provází jí úzkostné stavy a panika. V tomto stádiu může dojít až k rozvodu, sebevražedným pokusům nebo ke zneužívání alkoholu.

Tyto stádia však opět nemusí proběhnout tak, jak jsou výše popsána. Problém s hazardní hrou se může podařit zastavit dříve, než by se rozvinul do posledního stádia. V následujících řádcích popíšu, co je možné dělat, aby se žena z nastalé situace nezhroutila a aby zůstala silná.

Co dělat?

1. Myslet na sebe a na své zdraví

Pokud se v této špatné situaci žena zhroutí, neprospěje to nikomu. Žena by měla zkusit například relaxaci, jít cvičit, plavat nebo se věnovat józe. Měla by si udělat čas na odpočinek a rozptýlení a rozhodně se vyhýbat alkoholu a jiným návykovým látkám.

2. Nevyhýbat se sociálním vztahům

Přijít na jiné myšlenky je v tomto případě to nejlepší, co může žena udělat. Proto by se neměla vzdalovat od svých přátel a rodiny, ba naopak, není vůbec na škodu svůj okruh přátel ještě rozšířit. Je už na ženě, jak se rozhodne svůj volný čas trávit, ale rozhodně by neměla být sama a uzavírat se do sebe. Dobrým nápadem může být například cvičení s kamarádkou, dát si dobré jídlo a zapomenout chvíli na problémy, které má doma s manželem. Dobré je také svěřit se s problémem rodině, nejbližší kamarádce nebo kamarádovi, protože tíha toho, aby se někde neprořekla, může být někdy tak svazující, že žena utne díky tomu všechny své sociální kontakty. Pokud totiž bude celý den doma, uzavřená do sebe, stydět se za manželův problém a nebude mít žádný sociální život, může být pak hodně nešťastná, zatrpklá a život bude ještě víc nesnesitelný.

3. Oddělit finance

Aby se žena nemusela strachovat o své peníze a peníze pro rodinu, je dobré mít své vlastní konto. Není dobré platit za manžela jeho dluhy a účty, protože se pak snižuje motivace hráče se jít léčit a vzniklou situaci řešit.

4. Pomáhat, ale ne do nekonečna

I přesto, že patologický hráč přináší do rodiny problémy a vyvolává v ní bezmocnost, vztek a deprese, téměř vždy ho partnerky omlouvají, zakrývají jeho problémy a platí jeho dluhy. O léčbě pak začnou uvažovat až tehdy, když je rodinná pokladnice zcela prázdná. Pomocť však může rodina i jiným a lepším způsobem. Dát partnerovi najevo, že ho i přes tyto problémy má žena ráda a chce mu pomoci, může i jinak, než že za něj bude platit dluhy. Nejdůležitější je vyžadovat změnu v chování a ne pouhé sliby. Věčné zahlazování potíží, mu může pouze uškodit. Dobré je také poukázat na důsledky, které nastanou, pokud muž své chování nezmění. Pokud i tak nenastane žádná změna, musí nést důsledky svého chování a jít se léčit.

5. Získat spojence

Důležité je, pokud o problému ví širší rodina, aby se její členové domluvili na společném postupu. Pokud hráč ucítí tlak ke změně z více stran, je pak větší šance k jeho uzdravení. Žena musí požadovat konkrétní kroky, ne pouze sliby. Pokud je nutné, aby hráč vyměnil zaměstnání za méně rizikové, měla by se žena snažit ho k výměně donutit, popřípadě mu pomoci přijmout léčbu a změnit způsob života.

6. Nenechat se vydírat

Riziko sebevraždy u patologických hráčů samozřejmě je a hráč většinou začne touto možností vyhrožovat, pokud mu manželka nebo partnerka pohrozí rozchodem, rozvodem, odstěhováním se od něj atd. V tomto případě však sebevražda není důsledkem rozvodu, ale patologického hráčství. Pokud hráč nic neudělá se svým životem, je ohrožen sebevraždou, i když se s ním žena nerozvede. Žena by si neměla nechat vyhrožovat. Pokud však toto nastane, nejlepším řešením je navrhnout psychologickou nebo psychiatrickou pomoc. V naléhavých případech je zde možnost linky důvěry.

7. Vytvářet zdravý způsob života

Zdravý způsob života je důležitý jak pro partnerky patologických hráčů, tak pro hráče samotné. Je jasné, že ženy nemohou manželův život organizovat úplně do všech podrobností. Je ale možné určité věci zkusit navrhnout. Například vyrazit na nějaký výlet do přírody nebo začít pěstovat společnou zálibu. Nejdůležitější je však vytvářet zdravý a kvalitní způsob života pro sebe,

případně pro děti a doufat, že se manžel přidá. Když to muž neudělá, má to i tak velkou cenu pro ženu samotnou.

8. Profesionální pomoc

Jak jsem již zmiňovala, život s patologickým hráčem není jednoduchý a často potřebují určitou odbornou pomoc i jeho blízcí. Jakou odbornou pomoc hledat, záleží na charakteru problémů, které partnerka hráče má. Někdo potřebuje právní poradenství, někdo manželského poradce, někdo zase pomoc psychoterapeutickou, pokud je problém dlouhodobý a žena delší dobu žije v tíživé situaci, která se pro ni stala neúnosnou. Pokud by nastala nějaká krizová situace a dramatické zhoršení, může žena zavolat na linku důvěry nebo Centrum krizové intervence.

3.5.2 Děti

Patologické hráčství působí negativně jak na samotnou výchovu dítěte, tak samozřejmě i na jeho psychické zdraví a duševní vývoj. I přesto, že dítě nemusí hned umět pojmenovat problém, který se v rodině nachází, většinou vycítí, že něco není v pořádku. Mladší děti si mohou myslet, že napětí v rodině je kvůli jeho špatnému prospěchu nebo kvůli nepořádku v jeho pokoji. Mají totiž sklony, přeceňovat důsledky svého chování i myšlení. Toto je velmi nebezpečné, protože pak dítě svaluje vinu na sebe a pak žena musí dítěti vysvětlit, že tuto situaci nezavinilo. Největší chybou je, když se dítě používá jako spojenec proti tatínkovi, který má s hazardem problém. Dítě se bude cítit nejistě, protože není připraveno na střet s problémovým dospělým. Do budoucna se pak naruší jeho vztah s otcem a obnovování je poté velmi složité. Dítě v budoucnu může mít problém s respektováním mužské autority a to i v potřebných situacích. Nejdůležitější ochrana před těmito situacemi, je samozřejmě problém v co nejkratším možném čase vyřešit. Pokud je problém dlouhodobější, může roli špatně fungujícího otce nahradit prozatím děda nebo jiná mužská autorita. Velmi podstatné je také udržovat dítěti předvídatelnou atmosféru. Například aby vědělo, že v jednotnou hodinu bude připravené jídlo nebo, že se bude před spaním vyprávět pohádka na dobrou noc. Jednoduše, aby dítě vědělo, že i přes problémy v rodině, které nezavinilo, se na něj nezapomíná a nic se pro něj nemění.³⁶

³⁶ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 62-65.

4 Prevence patologického hráčství

U tohoto tématu je důležité říci, že problémy způsobené hazardem, nemají jednu příčinu. Dochází zde stejně jako u nemoci k interakci rizikových a ochranných činitelů, které se nacházejí na více rovinách. Nejzávažnější rizikové činitele jsou například snadná dostupnost, velká nabídka a masivní reklama.

Ochranné činitele jsou většinou naprostým opakem těch rizikových, to znamená: obtížně dostupný hazard, zákaz jeho propagace a důsledné prosazování omezujících zákazů a norem.³⁷

186/2016 Sb. Zákon o hazardních hrách je krokem vpřed v omezení hazardu na území ČR. Jednou z hlavních změn tohoto zákona bylo zrušení takzvaného zvláštního provozního režimu, což znamená, že by se hazard neměl objevovat na místech, kde ho mohou vidět i ti, kteří o něj nemají zájem, takže například na benzínových pumpách, v hospodách nebo barech. Dalším opatřením je zákaz hazardu pro lidi, pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi proto, aby je neutráceli v automatech. Stop dostali také nelegální provozovatelé hazardu na internetu. Pokud chce nějaká firma provozovat svou činnost v ČR, musí být registrovaná a splnit požadavky, jinak bude blokována. V neposlední řadě by také měla nová pravidla umožnit celníkům vstupovat do heren a kontrolovat je a také obce dostaly větší pravomoc v regulaci hazardu.³⁸

4.1 Typologie prevence

Prevenci jako takovou můžeme dělit na tři základní druhy: primární, sekundární a terciární. Tyto oblasti prevence jsou velmi důležité, a proto je v této kapitole představím.

1. Primární prevence

Tato prevence představuje souhrn aktivit, které mají za cíl předejít vzniku sociálních deviací. Primární prevence je především prováděna prostřednictvím rodiny, školy, občanských sdružení nebo médií.

Primární prevenci najdeme ve vzdělávání, volnočasových aktivitách, v poradenství a v práci s hodnotami dětí a mládeže, čímž je ovlivňována výchova dítěte.

2. Sekundární prevence

Sekundární prevence se zaměřuje na rizikové skupiny jedinců, s cílem minimalizovat zjevné ohrožení patologickými jevy.

³⁷ NEŠPOR, K a kol. *Jak překonat hazard*. 1. vyd. Praha: Portál., 2011. s. 88, 89.

³⁸ *Změny 2017: startují přísnější pravidla pro hazard. Hráči se mohou objevit na 'blacklistu'*. [online]. [cit. 2017-20-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/ekonomika/_zprava/1683142.

Od primární se liší tím, že se již nesnaží předcházet patologickým jevům v celé společnosti, ale u konkrétních ohrožených skupin. Sekundární prevencí se zabývají instituce jako krizová centra, poradny, střediska preventivně výchovné péče, kontaktní centra, linky telefonické pomoci, detoxikační centra apod.

3. Terciární prevence

Terciární prevence nastupuje na řadu tehdy, kdy již určité patologické chování vzniklo a snaží se napravit nebo zmírnit jeho negativní důsledky na jedince a společnost. Tato prevence spočívá v resocializaci a určité alternativní socializaci. Terciární prevencí se u patologického hráče nejvíce snažíme předejít výtržnostem, sebevražednému chování a kriminálnímu chování.³⁹

4.2 Možnosti prevence

Prevence a média

V této chvíli můžeme média považovat spíše za zdroj problémů, než za nástroj prevence. Právě velká propagace hazardu v médiích hazard rozšiřuje do povědomí lidí. Velké peníze, které jsou nabízené za reklamu na hazard, jsou velkou motivací pro majitele sdělovacích prostředků, což vede k masivní propagaci. Média jsou také známá tím, že jsou pro ně lákavé skandály všeho druhu, stejně tak, jako kriminalita. A o takové případy není v souvislosti s hazardem nouze. Velkou škodou je, že média nenabízejí konstruktivní možnosti, jak problémům s hazardem předcházet nebo je řešit.

Prevence v pracovním prostředí

Je zřejmé, že patologický hráč představuje ve firmě pro zaměstnavatele určité riziko. Může se dopouštět více chyb než bezproblémový zaměstnanec nebo se dopustit zpronevěry, či krádeže peněz. Prevence hazardu by zde mohla být spojována s prevencí problémů způsobených alkoholem nebo drogami a měl by probíhat hlavně v podpoře zdravého životního stylu zaměstnanců. Velmi důležité však je, pokud již problém nastal, se ho snažit co nejdříve rozpoznat a zprostředkovat léčbu. Na místě jsou také možná ultimáta jako: „Pokud se nepůjdete léčit, dostanete výpověď“. Toto ultimátum může být pro zaměstnance velkou motivací k léčbě, protože je na něj vytvářen silný tlak. Důležité také je, aby zaměstnavatel nevystavoval zaměstnance většímu riziku, než by bylo nutné. Například, zamezit mu přístup k financím a dohlížet na jeho pracovní dobu, včetně toho, jak ji využívá a zda nedělá něco, co by neměl.

³⁹ KRAUS, B. SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*. Brno: IMS, 2009. s. 57-59.

Prevence a provozovatelé hazardu

Je samozřejmě velmi naivní se domnívat, že by provozovatelé hazardu nějakým způsobem předcházeli vzniku patologického hráčství. Většinou bývá jejich zapojení spíše ve formě úplatkářství, kdy nabízejí některým pracovníkům pomáhajících profesí a institucím tzv. finanční dary. Je samozřejmě velmi nutné, aby takové „dary“ nikdo nepřijímal a nijak s nimi nespolupracoval. Už jen pro udržení důvěryhodnosti ke klientům a i ve vztahu k širší společnosti.

Prevence ve školách

Zde platí stejné pravidlo, jako u prevence v pracovním prostředí – vést děti k zdravému životnímu stylu. Důležité také je, zavést prevenci před problémy způsobenými hazardnímu hrami do výuky, stejně jako prevenci škod působených návykovými látkami. Velmi účinné bývají různé interaktivní programy, při kterých se studenti učí dovednostem jako: odmítat, relaxovat, dozvídají se, kde hledat pomoc atd.

Prevence v rodině

Prevence problémů působených hazardem se z části překrývá se zásadami prevence problémů způsobených alkoholem a drogami. Zde je tedy několik bodů, s hlavními zásadami.

1. Důležité je získat důvěru dítěte, věnovat mu čas a naučit se mu naslouchat.
2. Mluvit s dítětem o hazardní hře a zjistit si předtím všechny informace, abych o tom s ním mohla zsvěceně hovořit. Důležitý je také výběr vhodného okamžiku k takové debatě.
3. Nuda a velká volnost jsou často na škodu. Dobré tedy je, předcházet tomu, aby se dítě nudilo a zprostředkovat mu nějakou vhodnou zálibu, která ho bude bavit nebo ho přiměřeně jeho věku zaměstnat v rodině různými aktivitami.
4. Důležitá jsou pravidla. V tomto případě je důležité hlavně jedno pravidlo a to s hrou nikdy nezačínat. Pokud však dítě poruší toto pravidlo, měl by následovat předvídatelný trest, například zkrácení kapesného.
5. Být pro dítě správný vzor. Dítě je samozřejmě vystaveno spoustě vlivům z okolí. Takže nepostačí, pokud se rodiče hazardu vyhýbají, ale přesto je to velmi důležité. Dítě také musí poznat hodnotu peněz, že když si rodič sám peníze poctivě vydělá, mají pak pro něj větší cenu, než kdyby je někde vyhrál v hazardu.
6. Umění odmítnout je jednou z nejdůležitějších dovedností. Je tedy dobré, zařadit do výchovy i učení dítěte odmítat pozvání k hazardní hře.
7. Dítě je ovlivňováno vlivy z okolí a hlavně přáteli, se kterými tráví volný čas. Proto je velmi důležité, aby bylo dítě obklopeno dobrou

společností. Samozřejmě, že rodič až tolik nemůže zasahovat do výběru přátel dítěte, ale může mu ve výběru pomoci nebo ho alespoň chránit před těmi nevhodnými. Důležité jsou také kvalitní záliby.

8. Jedním z velmi důležitých bodů je posilovat zdravé sebevědomí dítěte. Měli bychom oceňovat jeho snahu a úsilí a chválit ho za jeho úspěchy. Měli bychom mu ukazovat jeho dobré možnosti.

9. Pokud je to nutné, je dobré spolupracovat také s dalšími dospělými, školou nebo odborníky.

10. Pokud se však u dítěte objeví problémy s hazardní hrou, nejdůležitější je včasné rozpoznání a léčba. Rodiče by měli využívat možnosti profesionální pomoci a co nejrychleji se snažit problém řešit.

Jednotlivec a prevence

Jedinec se může sám rozhodnout, zda hrát, nebo ne. Pokud se rozhodne jít cestou bez hazardu, může také před hazardem varovat své přátele. Využívá se zde tzv. prvek „peer“, což v překladu můžeme chápat jako člověka přibližně stejného věku, stejného zaměstnání nebo s podobnou zkušeností. Existují tzv. peer programy a jejich efektivita je vysvětlena tak, že je vždy snazší, následovat dobrý příklad člověka, než ten špatný. Je logické, že jednotlivec, který hazard odmítá, působí na své okolí příznivě. Stejně tak, jako může například pracovník kasina působit negativně na náhodné návštěvníky, kteří by se jinak hazardu v kasinu nevěnovali, ale pracovník je naláká tím, že hazard taky hraje a má s ním pozitivní zkušenosti.

Prevence a společnost

Prevence, která je založená ve společnosti, v jednoduchosti znamená, že spolu komunikují a spolupracují všechny možné složky společnosti. Jedná se především o rodiče, školu, vrstevníky, úřady, média, zdravotní pracovníky, různé zájmové organizace, pedagogicky-psychologické poradny, církve nebo svépomocné organizace.

Velmi důležité je také snižování poptávky dostupnosti hazardních her. Aby se snížila poptávka, je důležitá spolupráce výše zmíněných složek a vytváření různých preventivních programů.

Dostupnost může stát snižovat různými omezeními a zákony. Je prokázáno, že země, kde mají přísné zákony, mají o 70% nižší výskyt chorobného hráčství v porovnání se státy, které takové zákony nemají. Význam má také samozřejmě reklama na ty nejnebezpečnější hazardní hry, která by měla být zakázána. Nemělo by být podporováno nesmyslné riskování, kdy můžu přijít o své peníze.⁴⁰

⁴⁰ NEŠPOR, K a kol. *Jak překonat hazard*. 1. vyd. Praha: Portál., 2011. s. 90-93.

4.3 Ohrožené skupiny

Stejně tak, jako jsou určité skupiny lidí, které jsou více ohroženy alkoholovou závislostí, jsou také skupiny, které jsou více ohroženy patologickým hráčstvím. Na ty více ohrožené bych zde chtěla poukázat

Mladí lidé

Bohužel u dětí a dospívajících vznikají závislosti všeho druhu velmi rychle. Mladiství jsou ve fázi zkoušení nových věcí a experimentování, jsou hodně ovlivnitelní a mohou se tak k hazardu snadno dostat. S tímto problémem se také pojí určitá kriminální činnost, jako například krádeže, kterou si mladiství mohou dopomáhat k penězům na hazard. Policisté z Jižního Města v Praze označili hazardní hru za častý důvod toho, proč nezletilí pachatelé vykrádají auta.

Muži

Jak jsem již zmiňovala v jiné kapitole, patologické hráčství se více vyskytuje u mužů, než u žen. Muži jsou proto i více ohroženou skupinou. V rámci rodiny je pro výchovu dětí horší případ patologické matky, než otce.

Profesionální hráči

Není pochyb o tom, že pokud se hráč naučil nějaké triky, dovednosti a „podvůdky“, tak je schopen na hazardní hře nějaký čas vydělávat (typické pro karetní hráče). Je zde ale velmi vysoká pravděpodobnost toho, že hře propadne. Jakmile se z takového člověka stane patologický hráč, jakoby nikdy tyto dovednosti a finty neměl a neznal a hraje úplně nesmyslným způsobem. Dříve totiž dříve mohl uvažovat s chladnou hlavou.

Nebezpečná povolání

Jsou to ta povolání, při kterých člověk přichází do styku s hazardní hrou. Velkou skupinou jsou například číšníci nebo majitelé podniků, do kterých si nechali nainstalovat automat. Nebezpečná jsou také povolání, ze kterých má člověk sice velké, ale nepravidelné příjmy. Dalším nebezpečným povoláním je takové povolání, kde se pracuje s velkými finančními prostředky v hotovosti.

Nadměrně živé (hyperaktivní) děti s poruchou pozornosti

Tato skupina dětí je více ohrožena, než věkově stejně staré děti, které poruchou netrpí. Je však velmi zvláštní, že ač jsou tyto děti hyperaktivní, tak dokážou trávit u automatu i několik hodin. Poté velmi trpí jejich pohybový systém a páteř.

Nezaměstnaní a ti, kteří selhali ve škole

Latinské přísloví říká: „Zahálka plodí neřest“. Nezaměstnanost může být příčinou nudy a člověk ji pak může zahánět hazardem. Stejně tak u dětí, které nemají dostatek zájmů a zábavy, nebo selhaly ve škole, může docházet k nudě a poté k hráčství. Nezaměstnanost je však spíše důsledek patologického hráčství, než příčina.

Další skupiny

Citově strádající, děti z ohrožených rodin, lidé s problémy s alkoholem, lidé v nejrůznějších krizových situacích, ti kteří přeceňují význam peněz atd. ⁴¹

⁴¹ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 14, 15.

5 Léčba patologického hráčství

5.1 Možnosti léčby

Léčba patologického hráčství je velmi zdlouhavá a často vyžaduje podstatné a trvalé změny způsobu života. Léčba patologického hráčství probíhá podobně, jako léčba jiných návykových nemocí. Při léčbě je vždy lepší se soustředit na faktory, které hazard posilují, než na odkrývání příčin, které problém způsobily. Používá se tzv. „matching“, což je volba intervence podle individuálních potřeb daného klienta. Vždy záleží na tom, jestli je klient například dospívající, důchodce nebo pacient se silnými depresemi. Samotná léčba pak probíhá u každého jinak.

1. Ambulantní léčba

Ambulantní léčba může probíhat formou léčebné skupiny nebo také individuálním setkáním s terapeutem. Léčba je nabízena v ordinacích pro léčbu návykových nemocí (AT ordinace), v ambulancích pro léčbu závislostí, některých poradnách pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy a u některých klinických psychologů. Tyto služby mají zdravotnický nebo sociální charakter. Léčba probíhá pravidelným docházením klienta do zařízení, na předem dohodnuté schůzky. Tato léčba se nejvíce hodí pro klienty, kteří mají stabilní prostředí a zázemí a ke spolupráci jsou motivováni.

Výhodou této formy léčby je, že klient nemusí přerušovat práci, popřípadě studium, rodina se může zapojit do procesu léčby a zároveň zůstává ve svém prostředí. Nevýhodou může být ale někdy to, co jsem popsala jako výhodu a to je právě jeho setrvání v přirozeném prostředí. Nevýhodou je to pro ty klienty, kteří mají menší motivaci a větší potenciál k porušení abstinence díky kontaktu s rizikovými situacemi. Další nevýhodou může být také tlak okolí a rodiny na rychlou změnu klienta.

2. Pobytová léčba

Pokud není vhodná ambulantní léčba kvůli psychickým nebo somatickým důsledkům, je doporučována léčba pobytová. Dalším důvodem pro zvolení pobytové léčby je ten, že klient nedokáže abstinovat ve svém přirozeném prostředí a hrozí mu vážné komplikace. V těchto případech pomáhá léčba v psychiatrické léčebně nebo specializovaná léčba na odděleních zabývajících se danou problematikou. Klienti jsou často v léčebnách společně s lidmi s jinými druhy návykové nemoci a mají také společné programy. Tyto programy obsahují například skupinovou terapii, práci s rodinou nebo nácvik relaxačních technik.

Výhodou této formy léčby je hlavně to, že je intenzivní a že se klient nepohybuje v rizikovém prostředí. Důležitým bodem léčby je skupinová

psychoterapie, která může objevit také různá skrytá témata klienta. Nevýhodou může být omezenost vztahů se svým okolím a díky tomu větší riziko předčasného ukončení léčby.

3. Následná péče, doléčování

Tato péče by měla být přirozenou součástí pobytové léčby, jako jeden z bodů následné péče ve formě ambulantní. Léčba patologického hráčství je dlouhodobý proces a vyžaduje podstatné a trvalé změny v životě. Tato služba je z tohoto hlediska velmi potřebná, protože napomáhá pokračovat v nehraní a pomáhá nacházet nové aspekty života. Zároveň se snaží o to, aby život člověka v této fázi doléčování pro něj byl co nejpřirozenější.

Výhodou této péče je pomoc klientovi stabilizovat se v prostředí po léčbě, udržet změnu životního stylu a vyrovnat se s rizikovými situacemi. Nevýhodou může být to, že si někdy klient myslí, že doléčování nepotřebuje a podceňuje ho.

Další možnosti

a. Telefonická pomoc

Tato forma pomoci zahrnuje linky telefonické pomoci a podobná zařízení, přes která je nabízena často jednorázová pomoc. Jedná se především o nejrůznější linky důvěry, krizové linky apod. Touto formou jsou poskytovány služby k řešení krizové situace, k poskytnutí pomoci a podpory v řešení akutní krize, či k určité stabilizaci současné situace. Díky tomuto kontaktu se klient může dostat k dalším potřebným kontaktům, jako například na ambulanci nebo na pobytové léčebny v jeho okolí. Tato telefonická pomoc je určena široké populaci, takže ji může využít také osoba blízká

Výhodou této pomoci je rozhodně snadná dostupnost, anonymita a také podpora k dalšímu řešení. Nevýhodou může být chybějící osobní kontakt.

b. Svépomocné skupiny

Tato forma pomoci má podobu seskupení hráčů, kteří si sdělují své zkušenosti s hraním, podporují se a pracují na své abstinenci. Nejznámější podpůrnou skupinou jsou Anonymní hráči. Na internetu najdeme také různé svépomocné příručky a fóra s příběhy hráčů, kde si navzájem sdělují své životní příběhy a radí si. Výhodou svépomocných skupin je snadná dostupnost, anonymita a určitý pocit přijetí. Nevýhodou může být podceňování problémů a někdy povrchnost řešení. Mnohem větší negativní dopad právě gamblerství ženy, protože to působí na výchovu více, než když by byl gamblerem otec.⁴²

⁴² *Možnosti léčby* [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://gambling.podaneruce.cz/o-projektu/4-udrzitelnost-zmeny/>

Anonymní hráči (gambleři)

Anonymní hráči (Gamblers Anonymous) jsou celosvětovým společenstvím, které má svou centrálu v USA, kde se také konalo jejich první setkání. V tomto společenství si muži a ženy navzájem sdělují své zkušenosti a pomáhají si v řešení různých problémů spojených se závislostí na hraní. Nejsou vybírány žádné poplatky, ani příspěvky, jedinou podmínkou členství je touha přestat hrát. Společenství není spojeno s žádnou sektou, církví nebo politickou organizací.⁴³

Anonymní hráči vycházejí z dvanácti kroků programu uzdravení a dvanácti bodů programu jednoty.

Příklad tří kroků programu uzdravení:

1. *Přiznali jsme si, že ve vztahu k hazardní hře jsme bezmocní, že naše životy se staly nevladatelné.*
2. *Dospěli jsme k závěru, že Síla větší než my sami nás může vrátit normálnímu myšlení a životu*
3. *Rozhodli jsme se svěřit svoji vůli a své životy péči této Síly, jak jí rozumíme.*⁴⁴

Příklad tří kroků programu jednoty:

1. *Náš společný prospěch je na prvním místě, osobní uzdravování záleží na jednotě skupiny.*
2. *Naši vedoucí jsou důvěryhodní služebníci, nevládnou.*
3. *Jedinou podmínkou členství v Anonymních hráčích je touha přestat hazardně hrát.*

*„Rozhodl jsem se tedy pro Anonymní Gamblerii Brno, jejichž meetingy mě naplňují, nacházím zde pochopení a dávají mi motivaci setrvat v abstinenci. Když odsud odcházím, mám ze sebe dobrý pocit.“*⁴⁵

5.2 Některé léčebné postupy

1. Krátká intervence

Pokud není u klienta možná systematictější a delší léčba nebo ji klient sám odmítá, krátká intervence může být dobrou volbou. Jedná se o časově nenáročnou možnost a její využívání je doporučováno i materiály Světové

⁴³ *About Us* [online]. [cit. 2017-10-04]. Dostupné z: <http://www.gamblersanonymous.org/ga/node/1>.

⁴⁴ NEŠPOR, K. *Hazardní hra jako nemoc*. Ostrava: Nakladatelství Aleny Krtílové, 1994. s. 115-116.

⁴⁵ *Cesta zpátky do života* [online]. [cit. 2017-10-04]. Dostupné z: <http://anonymnigambleri.cz/osobni-pribehy/cesta-zpatky-do-zivota/>.

zdravotnické organizace. Tuto intervenci mohou provádět lékaři, psychologové, zdravotní sestry i pedagogové a jiní odborníci v okruhu své působnosti. Při krátké intervenci se posuzuje stav klienta a informuje se o možných nebezpečích a co z nich vyplývá. Doporučí se klientovi, aby se hazardu vyhýbal, stejně tak jako prostředím, kde se hazard provozuje. Dále se klientovi předá nějaká svépomocná příručka a doporučí se specializovaná léčba. O specializované léčbě se mu podají veškeré možné informace a případně, pokud má klient zájem, je možné ho objednat rovnou k první návštěvě. Vhodné je také dát klientovi možnost telefonické pomoci, v případě recidivy nebo bažení po hře. Tato pomoc má formu krizové intervence.⁴⁶

2. Krizová intervence

Cílem krizové intervence je klienta uklidnit a vzbudit v něm naději. Klienta bychom měli nechat projevit a naslouchat mu a neverbálně dávat najevo zájem a pochopení. Je vhodné se zeptat na sebevražedné myšlenky, což je důležité pro rozhodování, zda zvolit ambulantní, či ústavní léčbu. Je důležité klientovi říci, že problém se dá řešit a je léčitelný. Podle informací, které se od klienta zjistí, se posuzuje jeho stav a navrhuje se možná řešení problému.

3. Posilování motivace

Tento postup lze včlenit do různých forem terapie a dá se s ním pracovat jak v malé, tak i ve velké skupině, při individuální i rodinné terapii. Mezi základní principy posilování motivace patří například vyjadřování respektu a pochopení a ocenění pokroků.

Dalšími principy jsou například vhodné otázky, které pomáhají uvědomování si klienta o nevýhodnosti návykového chování, které s sebou přináší související problémy v různých oblastech života, které jsou v rozporu s klientovými cíli a jeho činy. Užitečné jsou otevřené otázky, na které nelze odpovědět pouze „ano“, „ne“. Dalším velmi prospěšným pomocníkem jsou motivační dotazníky, které klientovi připomenou problémy, jež mu návyková choroba způsobila, i výhody toho, když ji překoná. Velmi mocnými motivačními nástroji často disponuje rodina, čehož lze při léčbě využívat.⁴⁷

4. Relaxační techniky

Jelikož jsou patologičtí hráči vystaveni značnému stresu, je velmi příhodné v léčbě využívat relaxační techniky. Relaxační techniky zmírňují stres a deprese a předcházejí psychosomatickým problémům. Některé relaxační techniky zlepšují sebeuvědomění a sebeovládání, čehož je možné vhodně využívat i při psychoterapii.⁴⁸

⁴⁶ NEŠPOR, K. a kol. *Jak překonat hazard*. 1. vyd. Praha: Portál., 2011. s. 23-24.

⁴⁷ NEŠPOR, K. a kol. *Jak překonat hazard*. 1. vyd. Praha: Portál., 2011. s. 28-35.

⁴⁸ NEŠPOR, K. a kol. *Jak překonat hazard*. 1. vyd. Praha: Portál., 2011. s. 39.

5. Léčba smíchem

Smích se dá použít jako součást léčby i těch nejtěžších poruch. Smích posiluje vztah pacienta a lékaře. Dále vede k větší soudržnosti a lepším vztahům pacienta a okolí. Je interaktivní a snižuje stres.⁴⁹

Blud České spořitelny. Takto pojmenoval MUDr. Karel Nešpor, CSc. ve své knize *Léčivá moc smíchu* techniku, při které vyzve přítomné, aby svým penězům smutně zamávali se slovy „Sbohem mé peníze, už vás nikdy neuvídím.“ Mávání je pak většinou provázeno smíchem, i když ne úplně hurónským. Léčí se tak blud o tom, že jednoho dne hráč dostane z automatu peníze, které tam naházel.⁵⁰

6. Rodinná/párová terapie

Patologické hráčství, jak jsem již ve své práci zmiňovala, není jen problém pro samotného hráče, ale také pro jeho rodinu a příbuzné, pokud nějaké má. Jedním z cílů rodinné nebo párové terapie je motivovat patologického hráče, aby se léčil a při léčbě dobře spolupracoval.

Dalším cílem je usnadnit mu léčbu patologického hráčství formou podpory ze strany okolí. Dalším důležitým bodem je dohodnutí se o nakládání s penězi. Velmi podstatné při této terapii je také poskytnutí podpory členům rodiny a mírnění jejich duševních obtíží.⁵¹

5.3 Stádia procesu uzdravování

Stejně jako se rozdělují fáze patologického hráčství, rozdělují se také fáze uzdravování se z této návykové nemoci. V jedné z kapitol jsem popisovala také účinky patologického hráčství na manželky a partnerky patologických hráčů, proto popíši také jejich stádia uzdravování se.

5.3.1 Hráč

1. Stádium kritičnosti

V této fázi hráč postupně získává naději, přijímá skutečnost tak jak je a hledá pomoc. Hlavním krokem je to, že přestává hrát. Jeho přemýšlení a následné chování začíná být zodpovědné a jeho uvažování jasnější. Probíhá inventura financí a následné sestavování plánu splácení dluhů. V této fázi je člověk schopný lépe uspokojovat své potřeby, včetně potřeb duchovních. Začíná řádně řešit své problémy a vrací se do zaměstnání.

⁴⁹NEŠPOR, K. *Léčivá moc smíchu*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s.r.o., 2004. s. 65.

⁵⁰NEŠPOR, K. *Léčivá moc smíchu*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s.r.o., 2004. s. 74.

⁵¹NEŠPOR, K. a kol. *Jak překonat hazard*. 1. vyd. Praha: Portál., 2011. s. 61.

2. Stádium znovuvytváření

Na řadu nastupuje splácení dluhů podle konkrétního plánu v závislosti na finančním rozpočtu. V této fázi je člověk více schopen přijímat jak své silné, tak i slabé stránky a postupně se mu vrací sebeúcta. Zlepšují se vztahy v rodině a bývalý hráč si nachází nové koníčky a zájmy. Ze strany přátel a rodiny přichází větší důvěra. Pokud je potřeba řešit nějaké spory se soudy, řeší je a je více trpělivější. Tráví více času s rodinou a stanovuje si kvalitní životní cíle.

3. Fáze růstu

V poslední fázi bývalý hráč přestává řešit myšlenky na hru a pohotově řeší problémy. Nachází nový způsob života, začíná chápat sám sebe a druhé a je schopen ostatním projevit náklonnost a pomáhat jim.⁵²

5.3.2 Manželka nebo partnerka patologického hráče

1. Kritické stádium

Žena hledá pomoc a nachází naději. Odmítá platit dluhy a patologické hráčství začíná brát jako nemoc. Žena si začíná nacházet přátele a realisticky pohlíží na své záležitosti. Žena dokáže pracovat se svými pocity a zmírňuje se pocit viny.

2. Stádium znovuvytváření

Ztracená sebedůvěra se vrací a rodina se opět sblíží. Žena je více schopná uspokojovat své potřeby a lépe se rozhoduje a řeší problémy. Zlepšuje se její duševní stav, což se odráží na komunikaci s ostatními a celkovém pochopení druhých.

3. Stádium růstu

Žena pociťuje radost z úspěchu, umí komunikovat s ostatními, pomáhat jim a přinášet oběti. Manželé/partneři umí lépe sdílet city a zvyšuje se důvěra. Žena je uvolněná a spokojená.⁵³

⁵² NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 13.

⁵³ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s., 1999. s. 62.

6 Rozhovor s bývalým patologickým hráčem

Jak jsem již psala v úvodu, práci na toto téma jsem se rozhodla psát na základě zkušenosti mého dobrého kamaráda, který se s patologickým hráčstvím nějakou dobu potýkal. Velmi mě zajímaly jak příčiny a průběh nemoci, tak také reakce okolí. Jsem velmi ráda, že byl ochotný mi tento rozhovor poskytnout.

Otázka č. 1: Jak jsi se k pokeru dostal a kdy jsi si ho poprvé zahrál?

K pokeru jsem se poprvé dostal asi ve dvaceti, možná ve dvaceti dvou letech, už přesně nevím. Měl jsem nějaké peníze z poloprofesionálního sportu a chtěl tyto peníze rozšířit. Vždy mě děsila představa monotónního života, kdy dělám jednoduchou práci za průměrné peníze. Děsila mě představa, že se na konci roku budu rozhodovat, jestli si koupím televizi nebo gauč nebo pojedu na týden do Chorvatska. Poker měl být můj únik z průměrného života. Bohužel to nevyšlo. I díky tomu, že to asi není běžný hazard jako většina ostatních, v pokeru je znát lidský faktor víc, než v jiných hazardních hrách. Dnes už vím, že si za to můžu především sám, ne poker samotný. Má nedisciplinovanost a absence sebekontroly mě dostaly do dluhu a spirály lží.

Otázka č. 2: Co tě na pokeru ze začátku bavilo?

Asi to co všechny. Vzrušení z výhry. Nebyly výjimkou dny, kdy jsem vydělal za večer/noc to, na co se mí vrstevníci dělali celý měsíc. Vidina pohodlného života byla lákavá. Jinak hru pokeru opravdu uznávám a rozhodně ji nevinním ze všech svých problémů. Problém asi byl, že jsem se nesnažil proniknout více do hloubky téhle hry, ale chtěl jen chamtivě vyhrávat bez strategie.

Otázka č. 3: Kdy jsi začal poker hrát na takové úrovni, že už to moc zasahovalo do tvého osobního života?

Těžko říct, nejspíš po smrti táty, možná po úrazu kolena, kdy jsem měl moc času a nemohl jsem sportovat tak, jak jsem byl zvyklý a více času jsem byl přikován doma a tím pádem i k notebooku, světa online pokeru.

Otázka č. 4: Jakým způsobem tě hra ovlivňovala? Ve všech sférách – pracovní, osobní, společenské.

Dokud to má člověk jako koníček a věnuje se tomu jako jiným koníčkům, tedy cca několik hodin týdně (a samozřejmě na to nepadá podstatná část měsíčního rozpočtu), tak je to asi v pořádku. Ale samozřejmě je tu riziko závislosti, když ho to začne bavit až příliš. Asi jako když se někdo moc začne do knihy, a i když ví, že ráno vstává do práce/školy, pořád otáčí stránku a chcete číst další a další stránky. Podobné opojení je, když několikrát po sobě

padne karta a člověk vyhraje peníze. Rozdíl je v tom, že pokud se jen nepřestane číst kniha, člověk se akorát nevyspí, když hráč neutne sérii v pokeru, nevyspí se a navíc u těch online pokerových stolů zas vše nechá. A pak stejně neusne, protože mu to výčitky nedovolí.

Pracovní sféra: Člověk do práce chodí jen, aby vydělával na svoji potřebu, ukojit a stáhnout dluh, či případně vydělal víc peněz. Na ostatní věci, jako je jídlo, zábava a oblečení jde opravdu jen to nejnnutnější. Jen abych se najedl, byly dny, kdy jsem měl jedno jídlo denně, občas byla i taková krize, že jsem jedl jen za to, co jsem dostal z „dýšek“ v práci, a že to bylo opravdu, opravdu málo. Navíc se člověk snaží chovat stejně, aby v práci kolegové nic nepoznali.

Osobní sféra: To asi byla ta nejtěžší. Vždy jsem se považoval za tvora nepřilíš společenského, takže jsem se upínal spíš k přítelkyni. A ta si vytrpěla dost. Ač si to člověk v průběhu závislosti nepřipouští, mění se jeho zvyky, ale především chování. Choval jsem se jinak, než jsem se choval předtím nebo se chovám teď. Vyhledával jsem čas, kdy jsem mohl být sám. Hledal jsem důvody, abych mohl nerušeně hrát. Přítelkyni vděčím za hodně a splácet jí její velkorysost, ohleduplnost, pochopení a trpělivost budu do konce života, ač jsem si od ní nepůjčil jedinou korunu. Zatáhl jsem do toho všechny nejbližší, můžu být jen rád, že se toho tatínek nedožil. Dluh budu splácet dlouho.

Společenská sféra: Postupem času jsem začal upřednostňovat před společenskou zábavou, jako třeba fotbal s přáteli, pivo s kamarády atd. večery doma u notebooku, kde jsem už věděl nazpaměť kdy a v kolik začíná jaký turnaj. Už jsem věděl který hráč, jak hraje. Bohužel i kamarádi mě přestali zvát a vazby se tak plynule, ale trvale zprětrhaly. Když vše prasklo, i zbylé nitky přátelství jsem ze studu zprětrhal. A to i přes občasné záblesky od přátel, kdy mě pozvali na pivo, ale já s díky odmítl. Víím, že při jakékoliv diskuzi, bude ten můj názor už navždy brán, jako názor od toho gamblera, který už bude navždy méněcenný. Nejhorší na tom celém možná je, že jsem si našel nové kamarády, s kterými ani vlastně nechci trávit čas, protože s nimi nemám moc společného. Jen tihle noví kamarádi neznají moji minulost, což je vlastně jediná výhoda, ale musím přiznat, že bývalí kamarádi mi scházejí. Sebelítost není zlá, jen ale nesmí trvat příliš dlouho.

Otázka č. 5: Kdy přišel okamžik, kdy jsi si řekl, že máš problém a jak dlouho tvé hraní do té doby trvalo?

Opravdový problém nastane ve chvíli, kdy nehrajete za své peníze, ale za peníze rodiny a kamarádů. Kdy za celý den sníte jedny fazole v plechovce, ale vlastně vám to nevadí, protože čekáte, až vám přijdou na ruku dvě esa nebo alespoň dva králové. Pokud člověk hraje takhle „nadoraz“, kdy ví, že ty peníze musí brzo vrátit, hraje pod tlakem, tak neuvažuje racionálně a doufá v nějaký zázrak. Ale i tahle hra je o štěstí, ne jen o umu. A i když by člověk měl podle pravděpodobnosti danou hru vyhrát, ne vždy se tak stane. Pravděpodobnost je

vždy jen pravděpodobnost, ne jistota. Když ale pravděpodobnost stávkuje, sebeovládání se schová do temného zákoutí mysli a do popředí se dostane chamtivost a zbrklé uvažování, do toho se přidá únava z nevyspaní, která s sebou táhne nesoustředěnost a problém je na světě. Zlom, kdy to začalo silně ovlivňovat můj život, přišel asi po 2-3 letech.

Otázka č. 6: Kolik času jsi denně pokerem trávil?

Hodně. Časem se to stupňovalo. Někdy záleželo, co jsem měl zrovna v plánu a co jsem mohl vypustit. Například školu jsem navštěvoval jen v těch nejnnutnějších případech. Veškeré koníčky, přátelství, vztahy šly na vedlejší kolej. Hrál jsem od pár hodin po opravdové maratony. Rekord byl asi 50h v kuse. Ta sinusoida výher a proher byla opravdu divoká, bohužel skončila tam, kde každá sinusoida - na nule. Problém si člověk uvědomuje, ale tlak od přátel, rodiny, banky na vrácení peněz je tak velký, že vám potom každá minuta, kdy jste se nesnažil to celé zvrátit, přišla jako mrhání času.

Otázka č. 7: Kde jsi bral peníze na hru?

Půjčováním si, prací. Od kamarádů jsem si půjčoval relativně dost. Trvalo dlouho, než jsem vše splatil. Rodině to splácet budu ještě dlouho. Konečnou částku neprozradím. Ryzí pravda však je, že není dobré si půjčovat mezi přáteli, nikdy to nedělá dobrotu. I díky tomu to prasklo. Nikdy jsem však neloupil, ani nekradl.

Otázka č. 8: Byl jsi někdy kvůli pokeru v takové finanční tísní, že jsi musel počítat, kolik máš na den peněz na jídlo? Pokud ano, uvedl by jsi prosím konkrétní případ?

Tolikrát, že to ani spočítat nedokážu. Jím rád, ale v tomto dlouhém období byly periody, kdy jsem moc nejedl. Někdy jsem měl jen 15-20 Kč na den a snažil jsem se uvařit opravdu z mála. Což bylo pár brambor, k tomu možná žampion, když byla větší „dýška“ v práci. Fazole s rajčetem pro mě bylo svým způsobem sváteční jídlo. Nebyla to lehká doba, ale i tak jsem přesvědčen, že peníze jsou jen peníze. A i proto mě asi rozhází mnohem méně, pokud ztratím tisícikorunu, než kohokoli jiného z mého okolí.

Otázka č. 9: Řekl jsi o svém problému rodině? Pokud ano, jak reagovali?

Řekl, ale až když nebylo zbytí. Po úmrtí člena rodiny to byl asi ten nejhorší pocit v životě, ten strach a stud před těmi nejbližšími, to už samo o sobě je trest tak vysoký, že další v podobě odsuzování nebo posměchu by si lidé už měli odpustit. Reakce byly u všech víceméně stejné. Zděšení a nevěřičnost. Poté zlost a vztek. Konečná fáze, pokud máte opravdovou rodinu, je pomoc a podpora. V tom jsem měl velké štěstí.

Otázka č. 10: V té nelehké době jsi měl přítelkyni a stále ji máš, jak se k tvému problému postavila a co s vaším vztahem hráčství udělalo?

Na úvod bych asi zmínil to nejpodstatnější, což je ztráta důvěry. Kdo chce mít děti s někým, kdo dluží nemalé peníze a upřednostňuje hazard před ním samotným? Tady asi platí pořekadlo o tom, že důvěra se buduje roky, ale ztratit ji můžete během okamžiku (nevěra, hraní). Reakce přítelkyně nebyla veselá. Polití vařící vodou a následné polití studenou vodou to vystihuje asi tak z desetiny. Naštěstí má velké sociální citění a správně věřila, že mám vůli s tím přestat a vrátit se do normálního života. Zvolila tu obtížnější cestu, kdy se rozhodla setrvat se mnou a nikoli se od všeho distancovat. Tohle její rozhodnutí ji budu splácet po zbytek života, což je zdaleka ten největší dluh, který jsem kdy měl. Je to můj diamant na vrcholu piedestalu, který byl postaven na nejvyšší hoře. Jsem jí vděčen za hodně. Lituji lidi, kteří se dostali do stejné situace, ale někoho takového vedle sebe neměli. Ti pak musí o to více bojovat, a proto jim možná patří o to větší respekt, pokud ten boj zvládnou. Nicméně možná není od věci zmínit, že přítelkyně dlouho patřila k těm, kteří odsuzovali lidi se závislostí na hazardu. Bohužel jsem to věděl a o to déle mi trvalo se s problémem svěřit.

Otázka č. 11: Přemýšlel jsi někdy nad sebevraždou?

No, toto je ožehavé téma. Ano, přemýšlel. Jevilo se to jako jediné východisko, když už člověk neví kudy kam. Jeden spolužák ze střední spáchal sebevraždu a domnívám se, že to bylo na základě dluhů. Jistě to ale nikdo neví. Člověka napadají myšlenky všeho typu. Nakonec jsem se ale rozhodl jinak.

Otázka č. 12: Využil jsi někdy služeb léčebny, nebo jiné terapeutické, či psychologické pomoci? Pokud ano, jaké máš zkušenosti?

Ano, byl jsem k tomu přinucen a má zkušenost je příšerná. Možná tím proti sobě poštvu celou psychiatrickou obec, ale ať šlo o rozhovor s doktorem a později doktorkou, ani od jednoho jsem pomoc nedostal. Možná šlo i o můj přístup k věci, který se namíchal s mojí uzavřenou osobou, ale jejich řeči ve mně opravdu nevyvolaly pocit, že je potřeba změna a se vším přestat. Upřímně řečeno, z jejich pozice bych to zvládl taky, ne-li líp. U paní doktorky jsem se dokonce setkal s mírným okázalým despektem a výsměchem. Tam nescházelo příliš k tomu, abych hlasitě práskl dveřmi. Pro předepsané léky jsem ani nešel. Nejzazší řešení byla léčebna v Bohnicích. Zhruba měsíc před nástupem už jsem byl ale přesvědčený, že nenastoupím. Tady šlo o „cejch“, který by sice byl schovaný pod trikem, ale žádný laser už by mě ho nezbavil, tady už jsem opět začal věřit v sám sebe, že to zvládnou bez cizí/lékařské pomoci. Nakonec jsem nenastoupil.

Otázka č. 13: Jak ti v této situaci pomohla rodina, či přátelé? Nebo naopak, nepomohla? Zavrhl tě někdo kvůli tvému problému?

Tady je odpověď dvousečná. Rodina ano, přátelé ne. Ač to bývalí přátelé nikdy nepřiznají, jsem přesvědčen, že mě zavrhli. S výjimkou jednoho, možná dvou. Víím, že já bych reagoval úplně jinak. Respektive když se někdo z mých přátel dostane do podobné situace, moje pomoc bude vypadat rozhodně jinak. Například až nucení dotyčného do zapojení se do společenského života a neustále zlehčování situace. Ale i tak chápu své bývalé přátele, bylo to pro ně nové, doposud se s nikým takovým nesetkali. Stejně tak odsuzují drogově závislé a psychické nemocné. Stud mezi nás postavil gigantickou zeď, ke které jsem se bál jen přiblížit.

U rodiny ta zeď byla taky, ale maminka s bratrem usilovně tu zeď bourali ve dne v noci, i když úlomky mne často zasáhly. Tím mám na mysli výčitky a občasně drsné výstupy, které ublížily více, než rozjetý kamion. A přítelkyně? Ta tu zeď prostě prošla jako duch, tam by nepomohl ani plot, ani příkop.

Otázka č. 14: Jak jsi se z této závislosti dostal a cítíš se být z ní „venku“?

Dostal jsem se z ní pomocí rodiny a především svojí pomocí. Pomoc může být nejobornější na světě, člověk může mít rodinu i přátele, které by mu záviděl celý svět, ale pokud se pro to nerozhodne sám, tak s tím nikdo nic nezmuže. Venku se z toho cítím být, ale ten stín, který je za každým rohem, asi zůstane navždy.

Otázka č. 15: Co si myslíš o loterijním zákoně, který zakázal všechny online poker herny, které musí žádat znovu o licenci? Myslíš si, že to může hazard omezit?

Hazard to omezí, ale za správné to nepovažuji. Lidé si hazard najdou sami, stejně jako u prohibice. Změnit se musí myšlení lidí, ne svět jako takový. Svým způsobem je hazard zajímavý, je plný vzrušení a adrenalinu, ale nikdo přece neskáče padákem každý den.

Otázka č. 16: Jak důležitá je podle tebe v tomto případě prevence?

Asi je, jako u všeho, ale ne stylem zákazů. Je skvělé, když se najdou odvážní lidé, kteří o svém problému budou přednášet na školách a vylíčí všechny ty hrůzy, kterými si prošli a o co všechno je připravil ten dlouhý boj. Pokud ani tohle neodradí potencionální závislé, tak do toho spadnou tak, jako tak a ten boj je čeká stejně. A žádný zákon a rušení heren tomu nepomůže. Svět jde dál, ať jsou herny legální nebo ne.

7 Názor odborníka

Otázka č. 1: Co je hlavním problémem v oblasti hazardu v ČR? Je to například jeho lehká přístupnost?

Rozšířenost, dostupnost včetně hazardu na internetu, což je malér, reklama, hazardní lobby.

Otázka č. 2: Jak se podle Vás změnila závislosti v průběhu 10-15 let? Je například teď více patologických hráčů, než bylo před 10 lety? Pokud ano, proč si myslíte, že tomu tak je?

Určitě je jich více než před 20 lety, příčiny viz výše.

Otázka č. 3: Jak často se setkáváte s tím, že je ke gamblerství přidružena ještě nějaká další závislost?

Asi u necelé poloviny patologických hráčů. Alkohol oslabuje sebeovládání ve vztahu k hazardu. To neznamená, že jsou závislí. Stačí 1–2 piva. Co se pervitinu týče, jeho kombinace s hazardem je málem poukázka na poznávací zájezd do věznice.

Otázka č. 4: Ze všech zdrojů, které jsem měla k dispozici pro tuto práci, jsem se dočetla, že častějšími patologickými hráči jsou muži než ženy. Setkal jste se během praxe s ženami gamblerkami? Pokud ano, všiml jste si nějakého rozdílu v léčbě muže a ženy?

Na ženském oddělení ty dámy jsou, léčba je podobná.

Otázka č. 5: Co říkáte na změny v zákoně ohledně hazardu? Myslíte si, že by to mohlo pomoci hazard trochu „usměrnit“?

Je to malý krok správným směrem.

Otázka č. 6: Jak probíhá v ČR prevence patologického hráčství? Jste spokojen, nebo si myslíte, že by měl stát dělat pro prevenci více?

Viz výše, snížit dostupnost, zakázat reklamu.

Otázka č. 7: Jak se Vám osvědčila jóga v léčbě patologických hráčů?

Jsou vystaveni stresu, toto je jedna z možností, k dalším patří třeba úprava životního stylu.

8 Závěr

V mé bakalářské práci jsem se zabývala problematikou patologického hráčství. Mým hlavním cílem bylo zjistit všechny dostupné informace o patologickém hráčství, jako jedním ze sociálně patologických jevů, především jeho příčiny, důsledky a možnosti prevence a léčby. Myslím si, že tento cíl jsem splnila a obohatila jsem se o spoustu nových a zajímavých informací, které toto téma nabízí. Na začátku mé práce jsem se věnovala pojmu patologické hráčství jakožto sociálně patologickému jevu. Do této kapitoly jsem zahrнула jak základní definice z oblasti sociální patologie, tak také teorie příčin sociálně patologických jevů. V další části mé práce jsem se věnovala konkrétně patologickému hráčství, jeho příčinám, stádiím rozvoje závislosti a také typům hazardních her. V této části práce jsem se dozvěděla velmi přínosné informace, které mě donutily přemýšlet nad tím, jak moc může člověka ovlivnit sociální prostředí, ve kterém vyrůstá. Při psaní této práce se mi dostala do rukou kniha s názvem Jsem hazardní hráč od Petra Kohouta. Tato kniha mi přišla velmi zajímavá, a proto jsem práci prokládala jejími úryvky.

Závislost na hazardních hrách ovlivňuje člověka v mnoha sférách jeho života. Změní mu jeho chování, vnímání i rozhodování. Když má hazardní hráč rodinu a je v manželství, ovlivňuje závislost nejen jeho, ale také právě členy jeho rodiny. V mé práci jsem se věnovala také těmto situacím. V této části mé práce jsem nejvíce čerpala z knih od pana doktora Karla Nešpora, který se tématu účinků patologického hráčství na manželky, partnerky a děti věnuje.

Velmi důležitou roli v případě návykových závislostí sehrává prevence. Té jsem se v práci také věnovala. Zmiňuji se o skupinách lidí, které mohou být patologickým hráčstvím ohroženy více, než ostatní. Také v krátkosti představuji nový loterijní zákon, který je dobrým krokem vpřed v oblasti prevence patologického hráčství. Osobně si myslím, že by určitým krokem k zlepšení situace, mohla být také větší prevence na základních i středních školách. Jako velké mínus sledávám propagaci hazardu v masmédiích, která by se dle mého názoru měla minimálně omezit nebo úplně zrušit.

I přesto, že léčba patologického hráčství může být zdlouhavá a vyžaduje od hráče velké změny v jeho životě, může být velmi účinná. Proto jednu z posledních kapitol mé práce věnuji právě léčbě. V této kapitole jsem popsala jak možnosti, které může hráč využít, tak některé léčebné postupy.

Díky rozhovoru, který jsem uskutečnila s mým kamarádem a bývalým patologickým hráčem, jsem se dozvěděla detailní popis průběhu závislosti na pokeru a mohla jsem si tyto informace dát do souvislosti s tím, co jsem se dozvěděla z odborných zdrojů. Tento rozhovor byl pro mě velmi přínosný a jsem za něj moc vděčná. Stejně tak jsem velmi ráda za příspěvek od pana doktora Karla Nešpora, který mi odpověděl na pár mých otázek a dostalo se mi tak odborného názoru na toto téma.

Patologické hráčství dokáže člověka přivést do opravdu hrozných životních situací a já jen doufám, že příslušná preventivní opatření, která v posledních letech ohledně hazardu nastala, počet patologických hráčů sníží.

Seznam použité literatury

- KOHOUT, P. *Jsem hazardní hráč: aneb zpověď gamblera*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s.r.o., 2000.
- KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007.
- KRAUS, B., SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*. Brno: IMS, 2009.
- MÜHLPACHR, P. *Sociopatologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008.
- NEŠPOR, K. *Hazardní hra jako nemoc*. Ostrava: Nakladatelství Aleny Krtilové, 1994.
- NEŠPOR, K. a kol. *Jak překonat hazard*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011.
- NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. rozšířené vyd. Praha: Sportpropag, a.s, 1999.
- NEŠPOR, K. *Léčivá moc smíchu*. 2. rozšířené vyd. Praha: Vyšehrad, spol. s.r.o., 2004.
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000.
- POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. 3. rozšířené vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2003.
- PRUNNER, P. *Gamblerství aneb ztráta svobody*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013.

Seznam použitých internetových zdrojů

Novela ruší všechny herny v Praze. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1626040-novela-rusi-vsechny-herny-v-praze-podivejte-se-na-101-kasin-ktera-zustanou>.

Hazardní byznys roste. Automaty mizí, nahrazují je nebezpečné online sázky.

Dostupné z: <https://interaktivni.rozhlas.cz/hazard/>.

Sazka. Dostupné z: <https://www.sazka.cz/>.

Legální online pokerové herny v Česku. Dostupné z:

http://www.pokerarena.cz/rubriky/zaklady-pokeru/legislativa/legalni-online-pokerove-herny-v-cesku-2017_11641.html.

Na sport si už vsadíte jen za občanku. Zákon zpřísňuje pravidla, anonymní sázky skončí. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/na-sport-si-vsadite-za-obcanku-anonymni-sazky-skonci-za-rok/r~82c37250d0f711e6b2390025900fea04>.

Změny 2017: startují přísnější pravidla pro hazard. Hráči se mohou objevit na 'blacklistu'. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/ekonomika/_zprava/1683142.

Možnosti léčby. Dostupné z: <http://gambling.podaneruce.cz/o-projektu/4-udrizitelnost-zmeny/>.

About Us. Dostupné z: <http://www.gamblersanonymous.org/ga/node/1>.

Cesta zpátky do života. Dostupné z: <http://anonymnigambleri.cz/osobni-pribehy/cesta-zpatky-do-zivota/>.